

PRESEKI ¹/_{'72}

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI GG BLED

REZULTATI GOSPODARJENJA V LETU 1971 IN LETOŠNJI NAČRTI

S tem prispevkom seznanjamo člane delovne skupnosti s podatki iz poslovnega poročila za leto 1971 in s predlogi načrtov za tekoče leto.

Uvodne misli

Rezultati gospodarjenja so nedvomno zanimivi za vsakega, ki je v preteklem letu sodeloval v združenem delu, saj je v njih del njegovega prispevka. Rezultati so odraz prizadevanja posameznika in vseh sodelujočih v proizvodnem procesu, odraz naših sposobnosti, našega odnosa do dela in enotnosti volje ter akcije, za skupno ustvarjanje dobrin, krepitev položaja delovne organizacije in prizadevanja za boljši standard delovnih ljudi organizacije združenega dela.

Delavci imajo pravico odločati o rezultatih svojega dela, zato je osnovni pogoj omogočiti tako odločanje na podlagi prikaza rezultatov, položaja delovnih ljudi in potreb delovne organizacije za doseganje ciljev. Nesprejemljiva je ponekod še poudarjena miselnost, da so delavci malo zainteresirani za usodo delovne organizacije, češ da je njihov interes le zadovoljiti sebe in

čim več spraviti v žep. Tako vedenje delavcev je mogoče v nerazvitem samoupravljanju, kjer delavec ne sodeluje pri odločanju o perspektivi delovne organizacije in seveda ne vidi osebni interes pri vlaganjih v razvoj podjetja, pri izkoriščanju proizvodnih zmogljivosti in ravnanju z družbenimi sredstvi. Čeprav so interesi ljudi različni, se v združenem delu vselej najdejo ob ustreznem spoznanju ciljev sprejemljive rešitve za

zadovoljevanje potreb in želja članov delovne skupnosti in delovne organizacije.

V času razprav o rezultatih gospodarjenja v preteklem letu, o ocenjevanju naših sposobnosti in ugotavljanju pogojev, v katerih smo delali in dosegli uspehe, se moramo tudi dogovoriti o delitvi ustvarjenih sredstev za osebne dohodke in sklade. V tej razpravi naj ne bi manjkalo predlogov za reševanje problemov, ki so nam v preteklem obdobju povzročali težave pri delu in zmanjševali učinkovitost in tudi ne kritike na morebitne napake in dogodke v preteklem letu, ki

Izposojeno

V pričakovanju rešitve
(Karikatura R. Guzina)

so slabo vplivali na gospodarjenje.

Poslovno poročilo in zaključni račun sta bila v času, ko smo pisali ta sestavek za naše glasilo, še v obdelavi, zato ne moremo prikazati vseh podatkov. In verjetno je, da bodo nekatere številke, ki jih tu navajamo, le približne.

Plan smo izpolnili

Za posek smo planirali 92200 m³, posekali pa smo 96400 m³. Okoli 4000 m³ lesa smo posekali že iz predvidene sečnje v letu 1972 in sicer zato, ker so bili ob koncu leta ugodni pogoji za sečnjo; vsekakor ugodnejši kot v prvem četrtletju 1971.

Plan prodaje v višini 101.300 m³ smo izpolnili 100 %. Sečnjo lesa moramo usklajevati z gozdno-gospodarskim načrtom tako, da ne zmanjšujemo prirastka gozdov in da ne sekamo manj, kot nam brez škode za obstoj gozdovi nudijo naravnih dobrin. Obseg izkoriščanja lesnih mas je tako omejen, preseganje plana poseka pa bi pomenilo gospodarsko škodo.

Tudi planirane količine posameznih sortimentov smo zadovoljivo izpolnili. Prevladuje sicer mnenje, da bi s kvalitetnejšo izdelavo, zlasti pa pri krojenju lesa lahko dosegli večje količine vrednejših sortimentov in s tem dvignili povprečno prodajno ceno lesa. Povprečna prodajna cena je bila za 10 % višja nasproti povprečni ceni prodanega m³ lesa v 1971 letu in je znašala 315,10 dinarjev. K dvigu povprečne cene je delno prispevala višja cena, dosežena pri izvozu lesa. Izvozili smo okoli 4000 m³ lesa. Med tem pa je bilo precej bukovih drv in okrogle bukovine, za katero na domačem trgu ni dosti povpraševanja.

Planirana gozdno gojitvena dela so bila v družbenih gozdovih dosežena v višini 104 %. Opravili smo naslednja dela:

semenarstvo	810	m
obnova gozdov	55.25	ha
nega gozdov	1229.27	ha
nega tal	18.10	ha
varstvo gozdov	180.63	m
urejanje gozdov	1619	ur
melioracije	3087	ur

Za vsa gozdno gojitvena dela smo porabili 15.100 delovnih dni, kar je 4 % nad planiranim. Obseg opravljenih del smo presegli v isti višini, stroški pa so bili za en odstotek nižji od planiranih.

V zasebnih gozdovih je bil plan dosežen takole: Odkazano je bilo 60800 m³ lesa. Posekano pa je bilo na gozdni površini 42.000 m³ in na negozdni površini 2.500 m³ ali skupaj 44.500 m³. Od tega je šlo v blagovni promet 40.500 m³ ali 91 % nasproti planu.

Plan gojenja gozdov smo v zasebnih gozdovih dosegli 118 %. Opravili smo naslednja dela:

obnova gozdov	49.83	ha
nega gozdov	357.82	ha
nega tal	7.53	ha
varstvo gozdov	9774	m
urejanje gozdov	358	m
melioracije	1246	ur

V zasebnih gozdovih smo v preteklem letu opravili tudi terenska taksacijska dela na površini 4700 ha. Na 2168 primerjalnih ploskvah je bilo izmerjenih 43000 dreves, 6500 višin dreves in 6500 izmer prirastka.

Omenimo naj, da smo lani prenehali s popolno izmero drevja in prešli na vzorčno metodo. Z vzorčno metodo ugotavljanja lesnih zalog in prirastka dobimo s pravilnim strokovnim pristopom dovolj točno stanje gozdov, taksacijski stroški pa so znatno nižji. Prvo leto se zaradi obsežnih priprav in uvajanja stroški taksacijskih del sicer višji, pričakujemo pa v naslednjih letih, ko bo vse vtečeno, njihovo znatno znižanje.

Gozdno-gradbena dejavnost

Vrednost planiranih gradbenih del je 5.740.000 dinarjev, vrednost opravljenih del pa je 7.940.000 dinarjev, kar je za 38 % več od planiranega in za 60 % več, kot je bila v 1970 letu dosežena vrednost opravljenih gradbenih del.

Tako delo narave lahko prekriza račune tudi najboljšemu planerju - foto Veber.

Na gradnjah gozdnih cest smo opravili naslednja dela:

Količinski podatki o gradbenih delih v obdobju 1969-1971 jasno

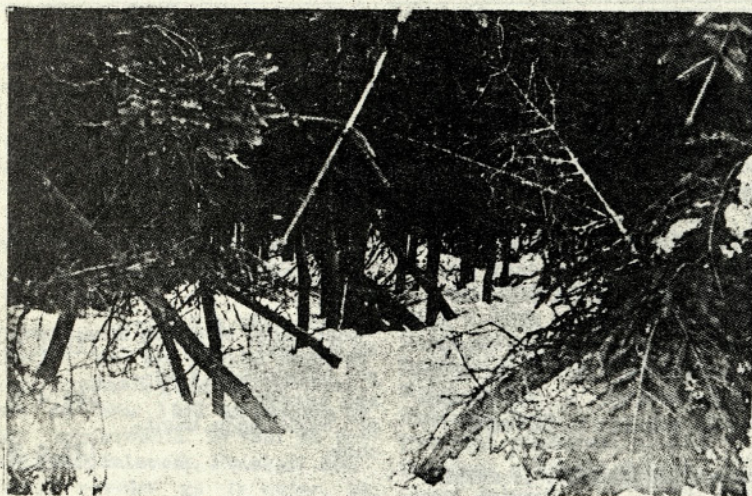
- novogradnje:
 - izkopi 5.161 km
 - izdelava zgornjega ustroja cestišč 13.801 km
 - izdelava ceste 9.501 km
 - traktorske vlake 9.622 km
- rekonstrukcije in popravila smo opravili na petih cestah, tu in tam pa tudi manjša popravila cest in poti;
- vzdrževanje cest:
 - redno vzdrževanje smo izvedli na 14.346 km cest
 - investicijsko vzdrževanje pa je zajelo 28.663 km cest

Poprečni stroški za gradnjo 1 km gozdne ceste so 185.893 dinarjev, kar je približno za 50.000 dinarjev dražje kot leta 1969.

ponazarjajo večanje obsega gradbenih del. Vse povečanje gradbenih del je povzročila rekonstrukcija ceste na Pokljuko, ki jo financirajo cestno podjetje Kranj, občina Radovljica, naše podjetje, v izdatni meri pa pomaga obnavljati JLA z opravljanjem strojnih in ročnih del. Iz-

Skupni količinski podatki o gradbenih delih pa so:

	1969	1970	1971
Izkop materiala III, IV, in V. kat. v m ³	46.760	80.169	115.326
Poraba raztreliiva v kg	20.536	16.983	31.371
Poraba plinskega olja v l	49.034	60.720	62.795
Grobi planum v m ²	49.460	84.954	86.747
Valjanje cest v m ²	192.650	292.292	376.000
Nakladanje materiala v m ³	17.581	19.735	38.802
Zgrajeno cest v km	15.229	8.965	9.501
Zgrajeno traktorskih vlak	6.846	3.499	9.622
Vzdrževanje cest v km	48.672	75.510	102.137

Koliko bo tega letos? - foto Veber.

vedbo del na tej cesti je prevzelo naše podjetje, kar je tudi zahtevalo zlasti v gradbenem obratu veliko sodelovanje delavcev.

Gradbeni obrat je poleg navedenih del dogradil stanovanjski osmerček v Zg. Gorjah, opravljal raznovrstna vzdrževalna dela na zgradbah in vključno stanovanjskih hišah podjetja ter preuredil delavsko hišo na Mrzlem Studencu.

Skupno je bilo opravljenih 40.733 režijskih ur, 135.211 proizvodnih ur oziroma za vso gradbeno dejavnost 175.984 ur.

Delo gozdno-transpotnega obrata

S kamioni je bilo prepeljanih z lastnimi vozili 137.957 m³ lesa, z najetimi vozili pa okoli 7300 m³ lesa. Vštete so tudi prevožene količine drugim naročnikom.

Celotna količina lesa, z izjemo 60 % bukovih drv, je bila naložena na kamione z grabeznimi in vrvmimi dvigali.

Vrednostni plan smo pri prevozi presegli za 14,5 %. Dosegli smo manjše izkoriščenje razpoložljivih avto dni. Zaradi strožjih cestno prometnih predpisov smo planirano obremenitev na eno vožnjo dosegli le 75%. Na slabše dosežena količinska in tudi vrednostna predvidevanja je vplivala manjša izkoriščenost enoosnih prikolic, ker je bilo za prevoz pripravljenega znatno manj dolžinskega lesa, kot smo predvidevali.

Obseg del v mehanični delavnici se je zaradi vedno večjega števila strojev v gozdi in gradbeni proizvodnji znatno povečal.

Ta trenutek še nimamo podatkov o njenih opravljenih storitvah. O tem bomo poročali kasneje, čim bodo zbrani podatki.

Planirane naloge smo pri kami onskem transportu dosegli takole:

Avto dnevi so doseženi v višini	4527 din	ali	103 %
Delovnih ur je bilo	44.230	ali	101 %
Prevoženih kilometrov je bilo	723.391	ali	95 %
Število voženj je bilo	13.952	ali	95 %
Prevožena količina je bila	137.957 m ³	ali	91 %
Prevoženih ton/kilometrov pa je bilo	2.703.227	ali	95 %

Finančni uspehi

Omenili smo že, da zaključni račun podjetja še ni izdelan; prav tako še nimamo obračuna uspehov za posamezne organizacije združenega dela (obrate). Zato posredujemo približne podatke o celotnem dohodku, porabljenih sredstvih ter o dohodku podjetja.

CELOTNI DOHODEK podjetja je 59.896.018 dinarjev ali 112 % planiranega. (To je vrednost vsega, kar je podjetje iztržilo za prodane proizvode, material, storitve in vrednost drugih dohodkov - obresti, najemnine itd.)

PORABLJENA SREDSTVA so 30.380.565 dinarjev. (Od celotnega dohodka odštejemo porabljenega sredstva za nakup materiala, plačilo storitev drugim, plačilo obveznosti do družbe in pogodbenih obveznosti ter druge stroške v zvezi s poslovanjem).

DOHODEK je 29.515.453 dinarjev ali 103 % planiranega. (Ostanek za osebne dohodke in za sklade in se deli po sklepu, ki smo ga sprejeli ob potrditvi finančnega plana za 1971 v razmerju 82 % za osebne dohodke in 18 % za sklade).

Za **OSEBNE DOHODKE** (82 %) dohodka 24.202.671 dinarjev ali 103 % planiranega.

Za **SKLADE** (18 %) dohodka 5.312.782 dinarjev ali 103 % planiranega.

Zaradi lažjega razumevanja je dohodek zelo poenostavljeno pri-

kazan in je potrebna malo širša razlaga.

Za osebne dohodke odpade po sprejeti delitvi dohodka 82 : 18 24.202.671 dinarjev. Od tega smo že izplačali 22.344.184 dinarjev kot akontacijo. Po potrditvi zaključnega računa bi po tej delitvi dohodka lahko izplačali še 1.858.487 dinarjev in bi dobili na lanskoletne akontacije osebnih dohodkov tako imenovan

presegli glede na planiranega za 12 %. Planirano porabo smo presegli manj in sicer le za okrog 7 %, in še to zaradi porasta cen materiala in storitev. Dohodek pa smo presegli za 3 %, kar je zelo blizu planiranega. Pri prodaji gozdnih sortimentov opazamo rahlo naraščanje cen v poprečju za 10 % in lahko pričakujemo ob napovedanih in že uveljavljenih nekaterih stabilizacijskih ukrepih, da ni pričakovati v letošnjem letu takega naraščanja.

Finančni rezultat poslovanja je vrednostni izraz prizadevanj sodelujočih v združenem delu. Odvisen je od produktivnosti dela, to je porabljenega časa na enoto proizvoda, od gospodarnosti, to je višina stroškov poslovanja na enoto proizvoda in donosnosti ali razmerje med dohodkom in poslovnimi sredstvi.

Za primerjanje produktivnosti s prejšnjimi leti navajamo nekaj zanimivih podatkov:

Za 1 m³ prodanih proizvodov smo porabili:

Leto	Št. ur	Ure proizvodnih delavcev	Ure ostalih delavcev
1967	10,1	7,5	2,6
1968	9,1	6,5	2,6
1969	8,9	6,2	2,7
1970	9,0	6,3	2,7
1971	9,0	6,4	2,6

"presežek". Toda pri delitvi presežka ne moremo mirno sprejeti norm, ki so določene v samoupravnem sporazumu. Samoupravni sporazum sicer dovoljuje izplačilo osebnih dohodkov nad določeno mejo s tem, da podjetje od izplačanih preseženih osebnih dohodkov odvede prispevek, ki je zelo visok. Vprašljivo je, ali bi bilo to pametno. Verjetno je bolj pametno vložiti tisti denar, ki bi ga morali odvesti, v izboljšanje delovnih pogojev in podobno!

Iz navedenih podatkov je razvidno, da smo v preteklem letu dosegli dobre finančne rezultate. Celotni dohodek podjetja smo

V preteklem letu so bile delovne norme dosežene takole:

pri poseku lesa	111,3 %
pri ročnem spravilu	120,2 %
pri spravilu z motornim vitlom	88,3 %
pri spravilu s 3 BV	128,7 %
pri spravilu s traktorji	117,1 %
pri spravilu z žičnimi žerjavi	119,5 %
pri spravilu s konjsko vprego	109,4 %
pri nakladanju kamionov	123,0 %

Na enega zaposlenega pa odpade naslednje število prodanih m³ proizvodov:

Leto	Prodani m3 proizvodov	Delež v m3, ki odpade na	
		proizvodne delavce	ostale delavce
1967	208	268	914
1968	236	316	921
1969	219	291	876
1970	218	295	835
1971	231	313	885

Pregled opravljenih delovnih ur in odsotnosti z dela omogoča naslednja tabela:

	Ur v letu 1971	%	Ur v letu 1970	%
skupaj	1.474.187	100	1.398.904	100
od tega:				
- delovnih	1.173.935	79.6	1.126.991	80.6
- proizvodnih	865.220	58.7	813.258	58.2
- režijskih	308.715	20.9	313.733	22.4
skupaj plačana odsotnost	300.252	20.4	271.913	19.4
od tega za:				
- letni dopust	101.583	6.9	93.900	6.7
- izredni dopust	3.784	0.3	2.995	0.2
- praznike	43.202	2.9	30.857	2.2
- odsotnost - slabo vreme	59.948	4.1	46.919	3.3
- strokovno izobraževanje	5.466	0.4	4.710	0.3
- povračila	1.838	0.1	343	0.1
- nadure	2.988	0.2	3.396	0.2
- plačane izostanke	14.468	1.0	14.380	1.0
- bolezni do 30 dni	47.273	3.20	41.951	3.0
- bolezni nad 30 dni	19.704	1.3	33.198	2.4

Pregled poprečnega stanja delavcev je naslednji:

Leto	Proizvodnih delavcev	Režijskih delavcev	Skupaj delavcev	Poprečno delavcev
1969	419	161	580	440
1970	408	158	566	482
1971	422	156	578	491

Kvalifikacijska struktura delavcev ob koncu leta je bila:

Iz nanizanih podatkov lahko ugotovimo, da se poraba časa za 1 m3 prodanih gozdnih sortimentov po letu 1968 ni znižala ne pri proizvodnih in tudi ne pri režijskih delavcih. Poiskati moramo vzroke za ta pojav, ki trenutno ne kaže zelenega večanja produktivnosti. Primerjava doseganja delovnih norm po vr-

	1969	1970	1971
Visoka šola	22	23	25
Višja šola	4	4	5
Srednja šola	49	59	61
Nižja šola	72	69	66
Poklicna šola	36	37	44
Priučeni gozdarski delavci	216	245	266
Priučeni gradbeni delavci	27	28	6
Drugi delavci	14	17	18
Skupaj	440	482	491

V pregledu lani in leta 1970 opravljenih ur in odsotnosti z dela opazamo rahlo upadanje delovnih ur nasproti odsotnosti z dela. Medtem ko so se izostanki zaradi bolezni in ne več pri delu znižali nasproti letu 1970 skupaj za eno petino, so druge vrste izostankov v porastu. Evidenca o nezgodah pri delu prikazuje večje število nezgod, kot prejšnje leto; toda te nezgode so povzročile manj izostankov, kar pomeni, da so lažje narave.

V pogledu kvalifikacijske strukture delavcev, zaposlenih 31. decembra v letih 1969, 1970 in 1971 opazamo zaželene premike v smeri tiste strukture, ki jo zahtevajo delovna mesta. Struktura kadrov se bo še nadalje približevala potrebam po kadrih, saj štipendiramo devet dijakov in študentov na srednjih in visokih šolah, v poklicnih šolah imamo devet učencev, na pripravniški praksi pa je sedem tehnikov in inženirjev. Od zaposlenih je vpisanih na srednjih, višjih in visokih šolah šest delavcev. Na tečajih in seminarjih je bilo v preteklem letu 96 delavcev. Poleg tega je opravilo preizkus znanja iz varstva pri delu 192 delavcev. Zunaj podjetja pa je opravilo ta preizkus še 16 delavcev. Raznih strokovnih predavanj in ekskurzij se je udeležilo zunaj podjetja 51 delavcev. Skupno je bilo na tečajih, seminarjih in ekskurzijah 255 delavcev.

Samoupravljanje

Samoupravno dejavnost je zaradi njene razsežnosti in prisotnosti na vseh področjih dela in v nenehnem delovnem procesu težko prikazati v količinskih in kakovostnih podatkih, kajti niti število sestankov, dolžina zborov delavcev in sej niti vsebina razprav niso dovolj zanesljivi kriteriji za oceno učinkovitosti samoupravljanja. Za ocenjevanje stopnje razvoja samoupravljanja so verjetno značilne strukture sodelujočih pri sprejemanju pomembnih odločitev, cilji teh odločitev, interesna usmerjenost, kako se odločitve v praksi uresničuje in kako jih prizadeti sprejemajo.

O vsem tem ne moremo objaviti podatkov; zgolj subjektivne ocene pa bi nas zavedle do dvomljivih sklepov. Tako nam ostane le možnost, da prikažemo aktivnost v samoupravljanju po uglajeni praksi.

V delavskem svetu podjetja in v svetih organizacij združenega dela je 53 članov. V odborih in komisijah pa je 139 članov.

V delavskem svetu je 10 kvalificiranih delavcev, 7 tehnikov in 7 diplomiranih inženirjev. V odborih so 3 kvalificirani delavci, 6 tehnikov in 10 inženirjev. V komisijah prav tako prevladujejo tehniki in inženirji. V svetih delovnih enot so močnejše zastopani delavci proizvodnje kot v komisijah in odborih podjetja.

Delavski svet podjetja je imel 11 sej. Saj se je udeležilo povprečno 81 % članov. Delavski svet je sprejel 142 sklepov. Največ sklepov se nanaša na urejanje organizacijskih zadev in samoupravljanja (42), nato sledijo prošnje (29). S področja interne zakonodaje je bilo sprejetih 15 sklepov, ostali sklepi pa se nanašajo na proizvodno

Cestar Uršič že skrbi za novo cesto v Javorniški rovt - foto GG Bled.

problematiko, investicije, kadrovsko področje, stanovanjske zadeve, zdravstveno varstvo in varnost pri delu, ekonomske-finančne narave in splošne zadeve.

Sveti organizacij združenega dela so imeli eno do največ štiri seje. Njihovo področje odločanja je bila predvsem tekoča proizvodna problematika, delovna razmerja in varnost pri delu. Splošni akti sicer omogočajo organizacijam združenega dela, da lahko sprejmejo nekatere svoje pravilnike, vendar sveti teh pravic niso uveljavili. Verjetno zaradi male možnosti upoštevavanja specifičnih pogojev.

Večkrat omenjeno ozko področje pristojnosti svetov v organizaciji združenega dela je dokazano tudi s tem, da se vse zadeve normalno rešujejo, četudi ni zborov delavcev ali sej svetov v teh organizacijah. Seje delavskega sveta so neredko zelo nujne, da se rešijo važne zadeve. V teh organizacijah združenega dela so bili lani ukinjeni sveti, njihovo funkcijo pa opravljajo zbori delavcev - vsi delavci. Do ukinitve svetov ni vodila zgolj želja po neposrednem odločanju brez posredovanja predstavniških organov,

namreč tudi ugotovitev, da je zelo malo nujnih zadev, ki jih morajo reševati samoupravni organi. Zato ni težko v izjemnih in časovno nevezanih primerih sklicati celotni zbor delavcev.

V preteklem letu smo izvedli nove volitve v organe samoupravljanja. Ustanovljena je bila skupnost kmetov - gozdnih posestnikov in izvoljen je bil njen najvišji organ - centralni svet kmetov - gozdnih posestnikov.

Pomembnejše zadeve, ki smo jih v tem obdobju reševali, so tudi sprejem novega statuta, sprejem pravilnika o neposrednem upravljanju, sprejem novega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, sprejem pravilnika o sistemizaciji delovnih mest, sprejem novega pravilnika o deljevanju posojila za gradnjo stanovanj, sprejem novega pravilnika o uporabi vozil v službene namene, sprejem pravilnika o zaščiti tajnosti in sprejem nekaterih popravkov v pravilnikih.

Pred sprejetjem splošnih aktov so bile razprave na zborih delavcev. Najdaljše in najživahnejše so bile razprave o delitvi osebnih dohodkov in tudi o samoupravnem sporazumu.

Začasno bivališče v gozdu na nadmorski višini 1340 metrov - foto CG Bled.

V tem prikazovanju rezultatov in pogojev gospodarjenja v preteklem letu smo zajeli le najznačilnejše kazalce, z drugimi in morda še bolj oprijemljivimi podatki predvidevamo, da bodo seznanjeni vsi na zborih delavcev in v organih upravljanja. Normalno je tako, da se uspehi poslovanja analizirajo ob zaključnem računu, globlje analize in sprejemanje odločitev pa zahtevajo več časa.

Načrti za letos

Osnovna izhodišča za planiranje proizvodnje, investicijskih vlaganj, programiranje izobraževanja in vlaganj v standard delavcev so sprejeti stabilizacijski ukrepi, resolucija o kadrovski politiki, razglas leta 1972 za leto kvalitete in druge sprejete spremembe ekonomske politike. Z namenom, da bi lahko pripravili predlog proizvodnega programa in investicij, je v jeseni 1971 delavski svet sprejel akcijski program za u-

veljavljanje stabilizacijskih ukrepov. V akcijskem programu so določene načelne smeri za smotrno gospodarjenje in načrtno usmerjanje zlasti porabe sredstev, dviganja produktivnosti, večjega izkoriščanja strojnih kapacitet in umskih sposobnosti ter omejevanje investicij in potrošnje v obsegu razpoložljivih in likvidnih sredstev.

Za programiranje proizvodnje in delno tudi za investicijska vlaganja so konkretnije določene naloge v gozdno gospodarskem načrtu in v srednjeročnem območnem načrtu, ki pa še ni sprejet.

Na podlagi navedenih programov je bil sestavljen predlog proizvodnega programa Gozdnega gospodarstva Bled. Program obsega sečni načrt, gozdno gojitveni načrt, načrt investicijskih vlaganj in investicijskega vzdrževanja, finančni načrt in vire sredstev za pokrivanje predvidenih investicij ter skupne porabe.

Od navedenih načrtov je delavski svet decembra lani že sprejel sečni načrt. V tem načrtu je predvideno, da bomo letos posekali v družbenih gozdovih 94.515 m³ iglavcev in 14.560 m³

listavcev ali skupno 109.075 m³ bruto lesne mase. Posek je predviden v približno istem obsegu kot prejšnje leto, to je 92.700 m³ neto mase. Sečni načrt za zasebne gozdove predvideva posek 49.950 m³ neto iglavcev in 17.200 m³ listavcev ali skupno 67.150 m³ neto. Predlog tega načrta centralni svet kmetov še ni potrdil.

Iz zalog preteklega leta in letošnjega poseka bomo prodali 128.200 m³ iglavcev in 14.540 m³ listavcev, kar da skupaj 142.740 m³ gozdnih sortimentov; od tega 99.890 m³ iz družbenih gozdov, 42.850 m³ pa je predvidenih kot odkup iz zasebnih gozdov.

Za posek, spravilo, nakladanje in transport gozdnih sortimentov so določeni poprečni normativi časa, ki se glede na terenske pogoje, način sečnje, oddaljenost sečišč le malo razlikujejo od lanskih. Predvideno je večje izkoriščanje gozdne mehanizacije in hitrejšje odpravljanje okvar na strojih, zaradi katerih so stroji tudi premalo izkoriščeni. Skupna letna zmogljivost pravilne mehanizacije je 108.500 m³, po predvidenem planu pa bi z njo spravili 77.000 m³ ali 70 %.

Gradnja cest je predvidena na Ribčevi planini, Rudno polje - Goreljek, Mežaklja - Petelin - Pekel - odd. 25 - odd. 23 Kisovec - Planinski vrh, Pokljuka odd. 102-101, odd. 103-104, Kranjska gora, Dolič - Jureževa planina, Radovljica, Draška - Bodlajka.

Za gradnjo ali adaptacijo so predvidene: nova gradnja trgovine v Boh. Bistrici, stanovanjska stavba za gozdne delavce v Boh. Bistrici, dograditev logarnice na Mežakli in preureditev stare logarnice v delavsko bivališče, nova gradnja stanovanjske stavbe za delavce v Radovljici, nova gradnja garažne hale v avtoparku, začetek gradnje gradbenega skladišča na Rečici, nadzidava uprave stavbe na Bledu.

Pri gojitvenih delih bo poseben poudarek na kvaliteti dela, kar močno vpliva na cenejše vlaganje pri pogozdovanju in formiranju lepih doraščajočih sestojev, na prirastek in strukturo lesa.

Predlog gozdno gojitvenih del je z malimi izjemami enak lanskoletni realizaciji. Obsega naslednje:

videva porabo 1,339.000 dinarjev.

Za uresničitev vseh potreb in želja, ki smo jih navedli, ne bomo imeli dovolj likvidnih sredstev. Zavedamo se, da bo v tekočem letu še vedno problem z izterjavo kupcev, pri katerih imamo stalno 1,200.000 dinarjev in tudi več. Če bi ta denar, ki ga še nimamo, pora-

obnavljati znanje. Čeravno vložena sredstva za izobraževanje kadrov ne dajejo takojšnjih in direktnih učinkov, se tako naložena in smotrno uporabljena sredstva bogato obrestujejo.

Predlog o delitvi sredstev sklada skupne porabe in sredstev, ki se med letom oblikujejo za stanovanjsko gradnjo, še ni določen. Predvideno je, da bodo po zaključnem računu v te namene razdeljena sredstva, s tistimi, ki se bodo med letom nabrala, okrog 2,900.000 dinarjev. Za regrese, ki jih dobimo za letni dopust, moramo zagotoviti 370.000 dinarjev. Za dotacije sindikalni organizaciji, za razne podpore društvom in podobno je predvideno okoli 280.000 dinarjev. Posojila za individualno gradnjo hiš bomo delno lahko krili iz sklada skupne porabe, delno pa s posojilom banke, pri kateri smo v ta namen vročili 600.000 dinarjev, z namenom, da bo banka po preteku roka odobrila posojilo. Obseg porabe sredstev po vrstah nismo še v stanju podrobno in dovolj točno prikazati, ker ne vemo, kako bodo po zaključnem računu razdeljena sredstva na sklade. Verjetno so v predlogu potrošnje še nekatere postavke, ki niso dovolj utemeljene in bodo izpadle iz programa. Temeljito proučitev zahteva zlasti predvidena gradnja delavskega centra v Boh. Bistrici. Stroški te gradnje bi znašali okoli 7.000.000 do 9.000.000 dinarjev.

Toda za modernizacijo gozdne proizvodnje bomo morali skrbeti, da bomo ekonomičnejše poslovali. Ideje o koncentraciji gozdne proizvodnje, o gradnji centralnih lesnih skladišč so vsekakor zanimive in nam lahko, če jih bomo uresničili, v bodoče omogočijo novo tehnološko revolucijo v mehaniziranju in delnem avtomatiziranju delovnih postopkov. Ugotavljamo, da z obstoječimi delovnimi sredstvi in načinom dela ne bo mogoče dosegati ustreznih rasti produktivnosti, zato bo nujno treba pospešeno vlagati v modernizacijo proizvodnje!

	V družbenih gozdovih	V zasebnih gozdovih	Skupaj
Obnova gozdov (ha)	53,05	37,80	90,85
Nega gozdov (ha)	1.154,15	348,70	1.502,85
Varstvo gozdov (ur)	20.724	4.875	25.599
Urejanje gozdov (ur)	2.322	530	2.672
Nega tal	1.425	271	1.969
Semenarstva (ur)	100	-	100
Melioracije	3.116	1.369	4.485
Sajenje sadik (število)	263.000	190.000	453.600

Predlog investicij in investicijskega vzdrževanja je zaradi velikih potreb in želja (posebno za gradnjo gozdnih cest, urejanje poslovnih zgradb in delavskih centrov - bivališč in menz) vselej trd oreh pri sestavljanju. Navajamo vrste predlaganih objektov oziroma sredstev in vrednost skupno za vse obrate.

bili za investicijska vlaganja, bi se pridružili nelikvidnim podjetjem, kar gotovo ni gospodarno.

Za strokovno izobraževanje je po programu, ki ga je sprejel delavski svet 31. januarja 1972, planiranih 445.200 dinarjev. Od tega je planirano za funkcionalno izobraževanje (tečaji, semi-

Predlagani objekti	Vrednost v dinarjih
Gozdne ceste (24,9 km)	2,700.000
Stavbe	5,080.000
Asfaltiranje cest	710.000
Stroški za projekte	250.000
Nabava mehanizacije	3,310.000
Skupaj	15,250.000

Pod postavko mehanizacija obsega predlog nabavo treh traktorjev, samohodno nakladalo, dva kamiona, terenska in osebna vozila, kamionet za prevoz raztreliiva in materiala, petnajst brezžičnih radijskih postaj za revirje, drugo drobno mehanizacijo, nakladalnik, cisterno in opremo za gradbene stroje in nekaj pisalnih strojev.

Predlog investicijska vzdrževanja (stavb, cest, opreme) pred-

narji in diskusije) 277.000 dinarjev, za redno in izredno šolanje (štipendije, šolnine) 156.200 dinarjev in za strokovno literaturo 12.000 dinarjev.

Nagel napredek na področju znanosti in tehnike omogoča uporabo modernejše mehanizacije in avtomatizacije v tehnologiji. Za sprejemanje novih in uporabo teh v proizvodnji in pri poslovanju nasploh je potrebno usposabljanje kadre, izpopolnjevanje in

Janez Grilc

Gozdne ceste na Pokljuko - da ali ne?

Projekt nove gozdne ceste, ki naj bi povezala Rudno polje, planino Praprotnico in Zajamnike z Goreljkom, je vzburla del naše javnosti in s tem posredno tudi nas gozdarje. Ko je v časniku Delo izšel sestavek Nade Matičičeve, je bilo težko presoditi, v kakšni meri je to odraz mnenja večjega števila ljudi, ravnodušni pa nismo smeli ostati. Vse prevečkrat se zgodi, da ljudje, ki ne poznajo stroke, s pisanjem v časopise razširjajo slabo mnenje o gozdarjih in njihovi dejavnosti. Posebno občutljivo je postalo to v zadnjem času, ko se je povečalo zanimanje širšega kroga ljudi za gozd in naravo nasploh, ker pač tam iščejo počitek in razvedrilo po duševno vedno napornejšem delu.

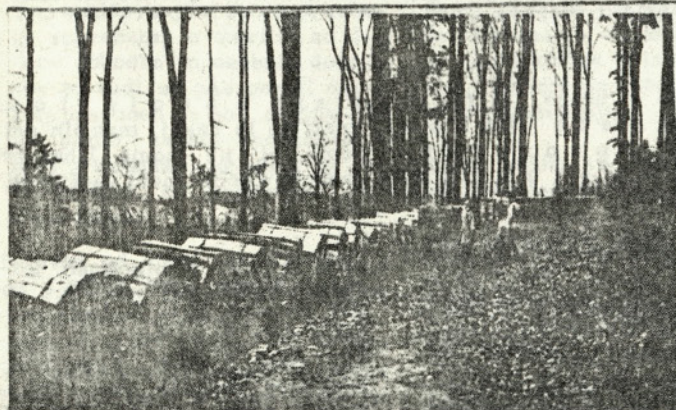
Gozdarji so že od nekdaj izvajali v gozdu predvsem ukrepe, ki niso bili v nasprotju z naravo. Ponosno lahko trdimo, da je gozdarstvo med vsemi gospodarskimi panogami tista, ki naravo najmanj spreminja in onesnažuje. Mnogokrat jo celo oblikujemo v njeno in vsesplošno korist. In v oblikovanje narave sodi tudi gradnja gozdnih cest, ker le tako ohranjamo pokrajino kulturno.

V zvezi s projektirano cesto na Pokljuki je bilo sklicano na pobudo gozdarjev posvetovanje, na katerega so bili povabljeni predstavniki vseh drugih panog, ki

imajo tudi opravka z oblikovanjem narave. Prišli so urbaniisti, krajinarji, zastopniki gozdarske fakultete, zastopniki zavoda za urejanje hudoournikov in zavoda za varstvo narave. Manjkali niso seveda predstavniki kmetov iz Bohinja, saj bo cesta zgrajena na njihovo pobudo in s sredstvi, ki so zbrana iz njihovih virov. Prav tako so bili na posvetovanju predstavniki kmetijstva in turizma.

Cesta po južnih obronkih Pokljuke je povezana z interesi vseh naštetih, pri čemer ne smemo pozabiti, da je njen osnovni namen služiti gozdarstvu. Že grob

izračun ekonomičnosti te investicije pokaže, da bo cesta amortizirana v 18 letih. Transportni stroški za les se bodo bistveno zmanjšali. Nova cesta bo odprla gozdove, v katerih je možno sedaj izkoristiti več kot 2000 m³ lesne mase letno in to v kmečkih gozdovih, ki so bili do sedaj v precej slabem stanju in nenehovanj. Ko bo cesta zgrajena, bo mogoče bolje in intenzivneje gospodariti na 520 ha površine, kjer se gibljejo letni prirastki od 7 do 9 m³ na hektar. Gozdove bomo lahko intenzivneje govali, kar bo izboljšalo njihovo strukturo in povečalo vrednost lesne zaloge. Da bo to vsem lastnikom gozdov samo v korist, ni treba posebej poudarjati!

Izletnik in gospodarjenje z gozdom združena na gozdni cesti - foto Grilc.

Glavni namen posvetovanja pa je bil izoblikovati mnenje strokovnjakov tudi o vseh drugih koristih ali škodah, ki bi nastale z gradnjo ceste. Kmetijskim strokovnjakom so poudarili, da se da nazadovanje planin in planšarstva preprečevati samo z gradnjo modernih komunikacij, ki povezujejo planine z dolino. Tako je mogoč hiter dostop do živine z vsakodnevno oskrbo iz doline in seveda tudi sprotni odvoz mleka v predelavo, ki mora biti - če naj bo rentabilna - centralizirana. Planine je treba seveda v ta namen primerno urediti, pri čemer je zopet najpomembnejša cesta. Kjer te ni, smo priča nazadnemu prodiranju gozda na opuščene pašnike in travnike, saj so se samo v zadnjih 100 letih povečale gozdne površine za 14 %. Pri tem pa lahko rečemo, da opazamo pospešeno opuščanje kmetijske proizvodnje šele v zadnjih 20. letih. Zato je treba s stališča kmetijstva gradnjo cest le pozdraviti!

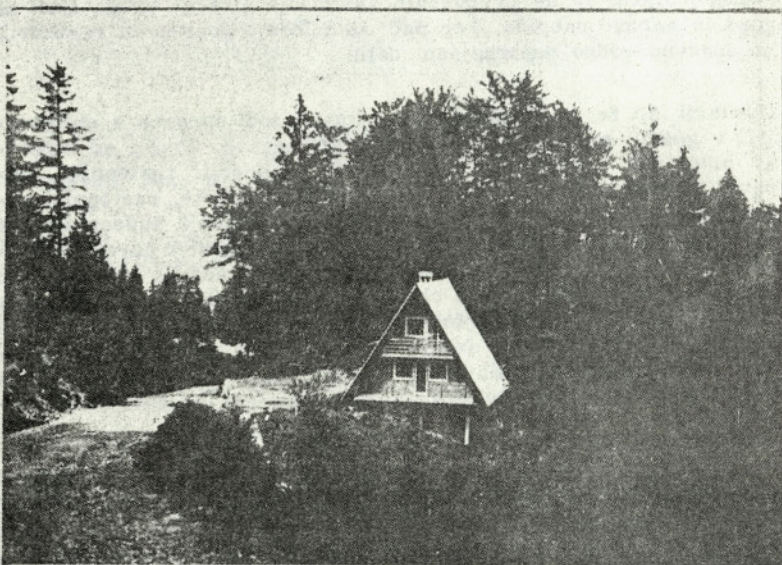
Modernoturističnogospodarstvo, v kakršnega se trudimo vklopiti tudi v Sloveniji in Jugoslaviji, ni več navezano samo na petičnega gosta, ki živi v luksuznem hotelu. Danes je večina turistov takih, ki iščejo stik z naravo in so poprečni ljudje s poprečno plačilno zmogljivostjo. Spoznati želijo deželo, kamor pridejo, in predvsem okolje, kjer preživljajo svoj dopust. Ker je njihov čas za oddihle plitko odmerjen, se zvečine poslužujejo avtomobilov, vendar samo toliko, da pridejo do nekod, od koder gredo lahko peš po gobe ali borovnice ... Tako lahko gozdna cesta s primernimi parkirišči na lepih razglednih točkah privabi veliko ljudi, ki jih prav gozd s svojim značilnim okoljem najlažje sprejme. Že danes opazamo na naših gozdnih cestah vedno več avtomobilov. Mnogokrat nas to spravi v nejevoljo ali nas kdaj celo ovira pri delu. Takrat moramo pomisliti na to, da je ta obiskovalec mogoče kirurg, ki bo po nedeljskem

sprehodu po gozdu dan pozneje varneje držal v rokah skalpel, da je to mogoče delavec v kemični tovarni, ki se ves teden izpostavlja strupenim plinom in ki išče v gozdu nekaj svežine in počitka!?

Prav pri trasi bodoče ceste je bila v veliki meri upoštevana tudi njena rekreacijska naloga, saj se bo vila pretežni del na meji gozda s pašniki in planinami; torej tam, kjer je narava za dopustnika in turista najbolj privlačna. Prav privlačnost pokrajine pa privablja in zadržuje ljudi v okolju, kar pomeni zaslužek za vse tiste, ki nudijo obiskovalcu druge usluge

nabirajo prah in pajčevine, lastnik pa na vsa usta trdi, kakšen ljubitelj umetnin je. In prav cesta lahko prepreči takšno stihijo, ker zopet pripelje človeka tja, kjer je njegova dejavnost potrebna.

Prav s predvideno cesto smo gozdarji zopet dokazali, da imamo občutek za oblikovanje narave. Potek njene trase je tak, da najmanj moti naravno okolje. Potekala bo v glavnem po meji dveh krajinskih elementov: gozda in planine in bo gotovo preprečevala zadiranje enega v drugega. Tako se tudi naši varstveniki narave stri-

Dostop k počitniški hišici je, seveda, uredil njen lastnik sam - foto GG Bled.

- posteljo in hrano. Gradnjo ceste lahko torej pozdravimo tudi turističnim delavci!

Zadnje čase se vse več govori o varstvu narave. Mnogi ne vedo, da spada prav v to tudi ohranjanje kultiviranega okolja. Če se opuščeni pašniki in planine divje zaraščajo in tudi zaraščejo, to ni več varstvo narave pač pa neurejenost in zapuščanost. To je približno tako, kot če se čez umetniško sliko

najosprojejejo; imeli so le nekaj manjših pripomb, ki jih bomo lahko pri gradnji v polni meri upoštevali!

Projektirana cesta bo povezala nekaj planin, kjer so se - kot pač na vseh tihih in lepih predelih naše domovine - že pojavili prvi vikendi. Prav to in posledice prihoda vse večjega števila ljudi, več hrupa in več odpadkov pa je bila tudi vsebina protesta proti gradnji gozdnih cest.

Kaj lahko storimo tu mi, gozdarji? Najprej naj povem, da je vsaka kultura odvisna od stopnje kulturne zavesti njenih ljudi. Ne preostaja nam nič drugega, kot vzgajati ljudi k čistoči in redu! Moramo vcepiti drugačno mnenje od danes le še preveč razširjenega - češ, saj me nihče ne vidi, če vržem to stran; v gozdu se ta malenkost ne bo poznala...! Potem pa obleži tu prazna konzerva, tam prazna plastična ali aluminijasta vrečka od sadnega soka in ... počasi postane gozd ali pašnik smetišče! Tu pomaga le stalna vzgoja in to od mladih nog, ker še vedno velja "Kar se Janezek nauči, to Janez zna!"

Mi gozdarji lahko prispevamo pri vzgajanju svoj delež s tem, da uredimo parkirišča, namestimo koše za odpadke in estetsko primerne opozorilne napise in da tudi opozarjamo obiskovalce, če jih zalotimo pri onesnaževanju narave. In prav tu lahko sodelujemo vsi, ki živimo v bolj tesni zvezi z gozdom. Saj je to naše območje in smo zanj mi vsi odgovorni!

Res je, da bo cesta prav gotovo privabila še marsikaterega navdušenca, ki si bo hotel postaviti vikend. Privabila bo tudi marsikaterega špekulanta. Tu se naša moč konča. Lahko pa o tem odločajo kmetje - lastniki.

Izjave zastopnikov bohinjskih kmetov so bile zelo odločne in proti razprodaji domače zemlje. Brez dvoma so med kmeti še taki, ki cenijo svojo zemljo. Gotovo pa so tudi taki, ki v njej vidijo samo še denar. Odločitev je prepuščena njihovi vesti.

Cesto bomo gradili. Avto in "Liska" bosta gotovo našla tudi način, kako sodelovati. In ne samo to! To je šele ena izmed takih cest. Sledile bodo še druge, ki bodo po koristih prav podobne!

Jože Podlogar

Gozdarji in delovni čas

Že dvakrat so gozdarji iz revirjev postavili vprašanje odboru za medsebojna razmerja o priznanju osebnih dohodkov za opravljen delovni čas, oziroma za revizijo delovnega časa. Zato tokrat nekaj besed o tem!

Na prvi seji odbor za medsebojna razmerja temu vprašanju ni posvetil posebne pozornosti. Menil je, da je bistveno, kako kvalitetno gozdarji opravljajo svoje delo neglede na trajanje delovnega časa. Ker pa vsi ne mislijo tako, lahko pričakujemo, da bo navedeno vprašanje prej ali slej treba zadovoljivo rešiti. Z uresničevanjem samoupravnega sporazuma o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov bo tudi za nas postal dinar bolj dragocen in bolj cenjen. Če je nekdo zaradi sporazuma v čem prikrajšan, je prav, da tudi pridobi, če sporazum tako predvideva!

Pa pogledjmo, v čem je stvar! V 42. členu pravilnika GG Bled o delovnih razmerjih je zapisano: "Redni delovni čas v teku enega leta traja poprečno tedensko 42 ur". Po tem členu je delovni čas 2191 ur letno s prazniki vred. Tak delovni čas imajo delavci v upravi podjetja,

v upravah delovnih enot, v mehanični delavnici in na lesnih skladiščih. Za vse druge delavce, ki delajo po posebnem razporedu delovnega časa od 7 do 10 ur na dan, pa je letni delovni čas za 71 ur daljši. Za delavce v proizvodnji je to samo korist, saj so glede na to vsako leto tudi za 71 ur več plačani. Drugače pa je za gozdarje. Mi imamo obračunan delovni čas tako kot delavci v upravi, delamo pa tako kot delavci v proizvodnji.

Kako rešiti to zadevo? Možni sta dve rešitvi.

Ena rešitev je priznati dejanski delovni čas, to je delovni čas, ki ga imajo delavci v proizvodnji. To pomeni povečanje stroškov režije.

Druga rešitev je revizija ali pregled delovnega časa. Izoblikovan je bil predlog, naj bi pozimi nekaj mesecev delali le po

6 ur na dan. Vsakomur pa bo jasno, da gozdarji ne moremo imeti drugačnega delovnega časa od ostalih delavcev v proizvodnji. Pozimi so zaradi kratkega delovnega časa 35 ur na teden osebni dohodki že itak majhni. Posledica skrajšanja delovnega časa v zimskih mesecih bi bili zelo nizki osebni dohodki in sicer pod 1.000 dinarjev, kar ni v skladu s sindikalno "akcijo 1000".

Taka rešitev torej ne pride v poštev. Ostane možnost, da bi skrajšali delovnik v ostalih mesecih, ko je delovni čas 9 ali 10 ur na dan.

Odkar smo sprejeli sedanji delovni čas, smo obravnavali dva predloga za spremembo delovnega časa. Prvi je bil predlog proizvodne konference, po katerem naj bi delavci v proizvodnji med sezono delali tudi v sobotah, zato pa bi bili lahko pozimi nekaj časa doma. Po drugem predlogu bi delali vse leto enako po 8 ur na dan; torej tako, kot delajo na upravah obratov in podjetja. Ponudili so ga delavci domačini - polproletarci. Oba predloga si popolno-

ma nasprotujeta. Priznati je treba, da je prvim, to je organizatorjem proizvodnje do dobrega gospodarjenja, in da drugim zaposlitev v GG Bled ni edini vir dohodkov.

Skrajšanje delovnega časa med sezono pomeni tudi manjše angažiranje ali obremenjevanje strojev. Primer: Namesto 9

traktorjev bi jih morali imeti 10. Novi stroji pa pomenijo tudi stroške. Kaj pa kamioni? Ali ne ugotavljamo že sedaj, da so naši stroji premalo izkoriščeni?

V 43. členu pravilnika o delovnih razmerjih je v točki 3c tudi zapisano, da je delovni čas v mesecih november, december, januar in februar od 7. do 14.

ure. Tudi to je nesmisel, saj vsi vemo, da je pozimi ob 7. uri zjutraj še tema. Samim sebi mečemo torej pesek v oči!

Ugotovitev torej je, da je tako prva kot druga ponujena rešitev povezana s stroški. Zato bi morali problem najprej analizirati z gospodarske plati.

Jože Podlogar

Kdaj popravek norme ?

V tem sestavku zastavljamo v naslovu zapisano vprašanje. Utemeljujemo ga z nekaj primeri iz sečnje in izdelave lesa.

PRVI PRIMER :

Odd 53 b - redčenje

Že nekaj let uporabljamo za normiranje sečnje in izdelave lesa lastne tablice. Osnovni vhod, od katerega je največ odvisna višina delavčeve norme, je neto kubno drevo. Neto kubno drevo dobimo iz bruto drevesa po odbitku vejevine. Bruto drevo je tarifa, ki jih je določila taksacija ob reviziji ureditvenega načrta. Ker velja ista tarifa za cel odsek, večkrat odstopa od dejanske tarife od kazanega drevja. Pri zamujenih redčenjih se zgodi, da je dejanska tarifa nižja, pri kakšnem končnem poseku v delu odseka pa je višja od taksacijske tarife. Zaradi tega tudi izračunana

deb. st.	število od- kazanega drevja	bruto tarifa	neto tarifa	neto les- na masa	norma	neto masa norma
3	560	0,12	0,10	56,-	1,30	43,07
4	210	0,28	0,24	50,40	2,25	22,40
5	57	0,50	0,43	24,51	3,-	8,17
6	17	0,79	0,68	11,56	3,55	3,26
7	6	1,14	0,98	5,88	3,95	1,53
8	1	1,56	1,34	1,34	4,30	0,31
9	1	2,04	1,76	1,76	4,60	0,38
	852		0,17	151,45	1,90	79,12

norma ni pravilna. V prvem primeru je previsoka, v drugem pa je prenizka. Oglejmo si dva taka primera!

Izračunana je norma 1,90 m³. Po izmeri je ugotovljeno, da je bilo lesa manj. Seveda je treba ugotoviti, če so vsa odkazana drevesa tudi posekana in izdelana. Lesa je bilo torej manj; to pomeni, da tarifa ni bila pravilna; bila je nižja, kot jo prikazuje elaborat.

Očitno je, da zime še ni konec - foto Veber.

deb. st.	štev. drevja	neto tarifa	neto les- na masa	norma	neto masa norma
3	560	0,70	39,20	0,90	43,56
4	210	0,16	33,60	1,60	21,-
5	57	0,28	15,96	2,50	6,38
6	17	0,44	7,48	3,05	2,45
7	6	0,64	3,84	3,45	1,11
8	1	0,87	0,87	3,85	0,23
9	1	1,14	1,14	4,15	0,27
	852	0,12	102,09	1,36	75,00

Če na podlagi izmere ugotovimo dejansko neto kubno drevo in normo za to neto drevo, dobimo normo 1,36 m³. Ta norma je za 26 % nižja od prej izračunane.

Kakšna je pa razlika v osebnem dohodku? Pri vrednosti točke 0,053 je cena za 1 m³ pri normi 1,90 m³ 33,10 dinarja, pri normi 1,35 m³ pa 46,72 dinarja. Razlika je torej 13,62 din/m³.

V drugem primeru bi morala biti norma višja le za 2 % (neto mase je za 16 % več!). Razlika v osebnem dohodku pa je naslednja: pri normi 4,60 m³ je osebni dohodek 13,71 din/m³, pri normi 4,70 m³ pa 13,40 din/m³. Razlika je le 0,31 din/m³.

Večje razlike nastopajo pri drobižu kot v debelini. Primerov velikih odstopanj sicer ni veliko, vendar jih je toliko, da smo postali nanje pozorni.

Pri nas velja nenapisano pravilo, da je treba delavcu pred začetkom dela povedati, kolikšna je njegova norma. Ali tudi v omenjenih primerih ne bomo odstopali od tega načela? Če pa bomo, potem je treba dati odgovor na že nekajkrat postavljeno vprašanje: pri kakšnem odstopanju je treba po ugotovljeni razliki popraviti normo?

DRUGI PRIMER:

Odd 38 a - tarifni razred 7/8

deb. st.	število od- kazanega drevja	bruto tarifa	neto tarifa	neto les- na masa	norma	neto masa norma
4	2	0,28	0,24	0,48	2,20	0,21
5	2	0,50	0,43	0,86	3,-	0,28
6	4	0,79	0,68	2,72	3,55	0,76
7	4	1,14	0,98	3,92	3,95	0,99
8	19	1,56	1,34	25,46	4,30	5,92
9	30	2,04	1,76	52,80	4,60	11,47
10	29	2,58	2,22	64,38	4,70	13,69
11	28	3,19	2,74	76,72	4,80	15,98
12	7	3,86	3,31	23,17	4,80	4,82
13	2	4,60	3,95	7,90	4,80	1,64
14	1	5,40	4,64	4,64	4,80	0,96
128			2,05	263,05	4,60	56,72

deb. st.	število od- kazanega drevja	neto tarifa	neto les- na masa	norma	neto masa norma
4	2	0,28	0,56	2,45	0,23
5	2	0,50	1,-	3,20	0,31
6	4	0,79	3,16	3,70	0,85
7	4	1,15	4,60	4,15	1,10
8	19	1,56	29,64	4,50	6,58
9	30	2,06	61,80	4,70	13,14
10	29	2,58	74,82	4,80	15,58
11	28	3,22	90,16	4,80	18,78
12	7	3,86	27,02	4,80	5,62
13	2	4,60	9,20	4,80	1,95
14	1	5,40	5,40	4,80	1,12
128		2,40	307,36	4,70	65,26

Jurij Hočevnar

Registratorji prevozov

Končno je z naraščajočim cestnim prometom tudi pri nas potrebno in obvezno za težja tovorna vozila in avtobuse zaznamovati potek vožnje s posebno uro, ki meri čas in ki je povezana z brzinomerom. Ti dve merili dajeta podatke o dogajanjih z vozilom - delo, zastoje, odmori in ekonomičnost vožnje ter dnevne učinke. Vse te podatke zabeleži v vozilo vgrajena naprava v dokument trajne vrednosti.

Dobri vozniki si kaj takega lahko na vsak način želijo. Vodje transportnih služb imajo olajšan nadzor nad delovanjem transportnega parka. Seveda se pa morajo poglobiti v sistema-

tično analiziranje in spremljanje podatkov, saj pisan diagram o vožnji daje vse naslednje podatke:

- kdaj je vozilo startalo - pričetek dela

- kdaj se je vozilo vrnilo - konec dela

- koliko kilometrov vožnje je vozilo opravilo

- kako hitro je voznik vozil

- koliko časa je vozilo stalo ali čakalo

- kdaj je vozilo čakalo ali stalo

- ali so bili nujni nalogi res hitro opravljeni

- kdaj je voznik uporabil zapisno uro in kdaj ne.

Razumljivo, da trajno spremljanje in primerjave podatkov nudi

dragoceno osnovo za tehnične in ekonomske študije. Če teh analiz ni, pa je smisel uporabe zgrešen, le predpisom je zadoščeno; posebno sedaj, ko so organi javne varnosti začeli s kontrolo na cestah.

Med prvimi, ki so začeli uporabljati podobne diagramske zapiske o gibanju vozil, so železnice. Razumljivo, da je pregled nad hitrostjo in načinom vožnje pri vlakih, ki vozi mimo signalov, kritičnih točk - mo-

stov, ovinkov, skozi tunele - še mnogo važnejši; posebno, če gre za ugotavljanje vzrokov nesreč. O analizi zapisov diagrama vožnje piše strokovna literatura, ki je interesantom dostopna pri nas.

Jože Podlogar

Pravilnik na preizkušnji

Bralcem "Presekov" je že znano, da smo v preteklem letu za plato Pokljuke organizirali na Mrzlem Studencu delavski center. Organizacijo tega centra nam je omogočila razvitost cestnega omrežja, predvsem povezava cest Lepa kopišča - Kranjska dolina in Kranjska dolina - Rudno polje. Koncentracijo ljudi na enem mestu je mogoče utemeljiti z možnostjo za boljšo nastanitev delavcev, ki smo jih prej imeli, za boljše bivalne pogoje ter seveda z dotrajanoostjo nekaterih bivališč, predvsem pa s težavami pri organizaciji prehrane. Namen centra pa je seveda tudi razbremeniti gozdarje vsega dela v zvezi s tem, oziroma to delo združiti in zadolžiti zanj le enega človeka.

Koliko nam je to v celoti uspelo, v tem sestavku ne govorim. Pač pa sem se omejil na težave in probleme, s katerimi smo se spoprijemali pri organizaciji kuhinje, na novosti, ki smo jih podisi premišljeno ali pa po silil razmer vpeljali, in na posledice tega oziroma na izkušnje, ki smo si jih pridobili.

Prejšnja leta smo imeli na platu Pokljuke - Mrzli studenec, Kranjska dolina, Rudno polje - tri kuhinje in tri kuharice. Od

teh je bila ena kuharica stalna, dve pa sta bili na delu le v sezoni. V revir je bilo težko dobiti dobre, zanesljive kuharice. Zadovoljiti se je bilo treba z vsem, kar je bilo mogoče dobiti. Včasih pa kuharice sploh ni bilo in so kuhali sekači. Tako se je na primer v Kranjski dolini v letu 1970 zvrstilo kar pet kuharic oziroma kuharjev.

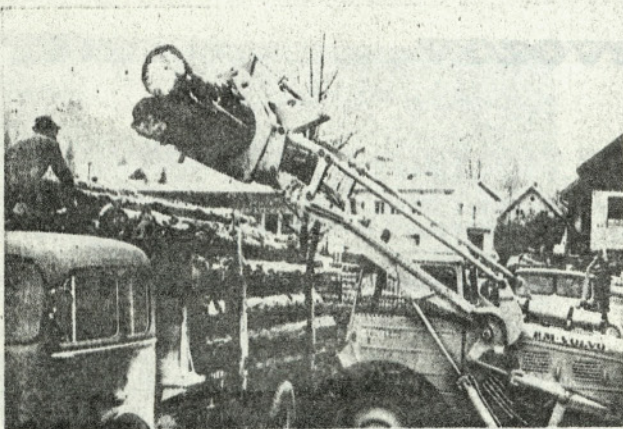
Pri organizaciji centra smo mislili tudi na znižanje stroškov za osebne dohodke kuharic. Pri-

merjava izplačanih ur izgleda takole:

	1970	1971
maj	578	530
juni	780	577
julij	746 (34)	673
avgust	773 (200)	513
september	868 (243)	549
oktober	780 (260)	479
november	445 (208)	340
	4970 (945)	3661

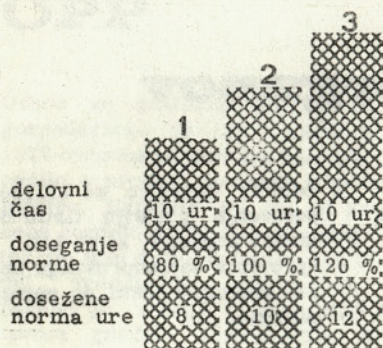
Razlika je 1309 ur. Ugotovitev, da smo znižali stroške za osebne dohodke, je več kot očitna. Številke v oklepajih pomenijo, koliko časa so od skupnega števila ur kuhali sekači (po 145 točk). Razlika v točkah (od 120 do 145) za 945 ur je drugi prihranek.

Posebno poglavje je nagrajevanje kuharic. Če je bilo ob koncu meseca treba obračunati 40 ljudi, je bil večji problem obračunati delo ene same kuharice kot vseh delavcev. Zakaj? Zato, ker za obračunavanje kuharic nismo imeli primernih meril. Kuharica ima delo v kuhinji ves dan, neglede na število abonementov. Če bi vsem kuharicam priznali ves, v kuhinji prebit čas kot delovni čas, bi se oddaljili od načela nagrajevanja po delu. Njen čas sestoji iz produktivnega in iz prisotnega časa. Razmerje prvega nasproti drugemu je odvisno od števila abonementov, celoten na delovnem mestu prebit čas pa se ne razlikuje veliko z ozirom na število abonementov. Primerjalni bi ga lahko s skupinami ali

Razkladanje kamionov v Bohinjski Bistrici - foto Veber.

posameznimi sekači, ki različno dosegaajo normo. Zaradi boljšega razumevanja ga predstavljamo grafično.

Trije sekači delajo enak čas po 10 ur. Toliko časa tudi vsem trem evidentiramo. Toda vsaka ura teh treh sekačev je različno vredna, od 80 do 120 % izhodiščne postavke. Za primerjavo med sekačem in kuharico si predstavljamo, da kuharici ne pišemo delovnega časa, temveč norma ure. Če bi tudi njej pisali dejanski, na delu prebit čas, bi morala biti tudi njena ura različno vredna, odvisno pač od tega, koliko je v strukturi njenega delavnika produktivnega časa.

V letu 1971 se je odbor za medsebojna razmerja lotil izdelave pravilnika za nagrajevanje kuharic, ki velja od januarja 1972. Pravilnik temelji na priznavanju časa za pripravo posameznega obroka. Kuharice na Mrzlem studencu smo obračunavali po skoraj takih merilih, ki jih vsebuje sedanji pravilnik, že od lanskega 1. julija naprej. Tak način obračunavanja je bil nujen, če smo hoteli nagrajevati po delu, ker je med letom številno abonentov nihalo med 5 in 35, kuharice pa so se menjavale.

V tem času so bile priznane v posameznih mesecih naslednje povprečne ure na dan.

julij	19,8 ur
avgust	15,3
september	16,3
oktober	13,2
november	10,8
december	10,4

To je samo čas za kuhanje. Poleg tega smo priznali še po dve

uri na dan za čiščenje in pospravljanje jedilnice.

Odgovor, kdaj je bilo za obrat kuhanje dražje ali cenejše, že imamo. Zdaj pa še osnovno vprašanje, kakšna je razlika v nagrajevanju med starim in novim načinom? Kdaj so kuharice dobile več ali manj in kdaj so morale za isti denar delati več ali manj?

Težave pri obračunavanju kuharic so bile vzrok, da sem to vprašanje že nekaj let spremljal. Merilo za primerjavo je prav isto kot merilo za nagrajevanje, to je čas za pripravo obroka. Poprečne letne podatke imam zbrane od leta 1967 naprej.

1967	0,37 ure/obrok
1968	0,31 "
1969	0,25 "
1970	0,31 "
1971 (I-VI)	0,28 "
(VII-XII)	0,28 "

1967-1971 0,30 ure/obrok

Za leto 1971 med prvim in drugim polletjem torej ni nobene razlike. V prvem polletju, ko smo kuharice obračunavali brez pravilnika, so bile prav tako plačane kakor v drugem polletju, ko so bile obračunane po pravilniku. Letno povprečje 0,28 ure/obrok pa je pod povprečjem povprečja petih let (0,30 ure/obrok).

V obračunu torej ni nobene razlike; razlika je bila v organizaciji. Do 20. septembra smo imeli v kuhinji dve kuharici. Od takrat naprej pa smo po sili razmer imeli v kuhinji samo eno kuharico, čeprav je bilo včasih na hrani tudi čez 30 abonentov. Kuharici sta se menjali vsak ponedeljek. Pokazalo se je, da je pri takem številu abonentov, ko traja dnevno dni na 15 do 16 ur, omenjena organizacija dobra. Kuharice so bile toliko ur plačane, kolikor so delale, morale so pa seveda tudi dobro delati. Več kot teden dni tako intenzivnega dela verjetno nobena ne bi zdržala.

Tedaj pa so nekateri zagnali vik in krik, češ kako morejo imeti nekatere kuharice po 14 dni dopusta na mesec, druge pa mo-

rajo delati ves mesec? Ne vem ali zagovarjajo prvo ali drugo? Vsak izmed nas - tudi tisti, ki imamo delovni čas med letom po 7 do 10 ur na dan pa proste sobote, nedelje in praznike - bi bil najbolj zadovoljen, če bi imel delovni čas enakomeren vsak dan po 8 ur in da bi se lahko dnevno vračal domov. Kaj bi to pomenilo tistemu, ki ima delovni čas od prvega do zadnjega v mesecu in to vsak dan od zore do mraka, pa si tisti, ki tega ni poskušil, niti ne more predstavljati!

V času od oktobra do decembra pa so kuharice dosegle takle delovni čas (prazniki niso zajeti!):

oktober

predpisan delovni čas je 21 dni x 9 ur = 189 ur; ena kuharica je dosegla v 16 dnevih 230 ur, druga kuharica je dosegla v 19 dnevih 251 ur;

november

predpisan delovni čas 19 dni x 7 ur = 133 ur; ena kuharica je dosegla v 13 dnevih 172 ur ter imela 3 dni bolniške, druga kuharica je dosegla v 18 dnevih 181 ur;

december

predpisan delovni čas je 23 dni x 7 ur = 161 ur; ena kuharica je dosegla v 14 dnevih 177 ur ter imela 4 dni dopusta in 3 dni bolniške, druga kuharica pa je dosegla v 16 dnevih 173 ur in 5 dni dopusta.

Kuharice so torej svoj delovni čas dosegle in presegle, niso pa bile enakomerno dnevno zaposlene, za kar pa niso same krive. Tam, kjer mora delati ves mesec brez počitka, lahko kuharico samo pohvalimo. Radoveden pa sem, koliko časa jih bomo sploh še lahko hvalili, ker jih kmalu ne bomo več imeli!

Na koncu naj še postavim vprašanje, kaj je bolj v nasprotju z zakonom o delovnih razmerjih in z vsemi socialističnimi in samoupravnimi normami? Prvi ali drugi primer nagrajevanja?

Sklepi samoupravnih organov

V tem sestavku objavljamo sklepe delavskega sveta podjetja, centralnega sveta kmetov - gozdnih posestnikov, odbora za poslovno politiko in gospodarstvo ter odbora za medsebojna razmerja.

DS

Na sejah delavskega sveta 15. decembra 1971 in 31. januarja 1972 so sprejeli precej zanimivih in pomembnih sklepov. Delavski svet je

- sprejel gozdno gospodarski načrt za enoto Radovljica - levi breg Save (družbeni gozdovi);
- sprejel sečni predlog 1972 za družbene gozdove;
- sprejel predlagane popravke pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, ki so bili nujni zaradi uskladitve tega pravilnika s samoupravnim sporazumom o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov;
- razpravljal o predlogu sofinanciranja asfaltnih del na cesti iz Boh. Bistrice na Jelovico in pooblastil direktorja, naj se o tej zadevi dogovori s pristojnimi organi;
- naj se našim upokojencem za novo leto pošlje darilo. Darila smo poslali 198 upokojencem, nekdanjim našim delavcem;
- potrdil predlog o priznavanju nadomestil osebnega dohodka udeležencem smučarskih tekmovanj gozdnih delavcev ter za čas odobrenega treniranja;
- po sklepni razpravi o sistematizaciji novih delovnih mest

sprejel sklep o sistemiziranju delovnega mesta vzdrževalec-zidar in vzdrževalec-ključavničar;

- sprejel predlog, da se pravna služba organizira kot samostojna služba pri upravi podjetja;
- sprejel program izobraževanja zaposlenih za leto 1972, ki smo ga že začeli uresničevati; tečaji za gozdne delavce bodo takoj, ko bodo snežne razmere to omogočale;
- je po preteku roka za javno razpravo o osnutku družbenega dogovora o štipendiranju sklenil, da se z vsebino dogovora strinja;
- sprejel predlog o ustanovitvi hranilno kreditne službe pri GG Bled za kreditiranje kmetov pri modernizaciji kmetijstva in kmečkega turizma; z ustanovitvijo hranilno kreditne službe bo treba dopolniti statut podjetja in sprejeti pravilnik, ki bo urejal zadeve hranilno kreditne službe;
- sklenil odložiti razpravo o skrajšanju pripraviške dobe iz dveh na eno leto ter naročil, da se predlogu priloži ustrezna utemeljitev z navedbo možnosti za razporejanje pripravnikov na delovna mesta;
- določil nove kilometrine za uporabo zasebnih vozil v službene namene. Prevoženi kilometer po makedamski cesti bo plačan po 0,90 dinarja, po asfaltirani cesti pa 0,80 din.

- določil dnevnice za službena potovanja podjetju tistih delavcev podjetja, ki so bili do sprejema samoupravnega sporazuma upravičeni do potnega pavšala.

CS KGP

Centralni svet kmetov - gozdnih posestnikov se je sestal 16. decembra 1971 in 11. februarja 1972. Svet kmetov - gozdnih posestnikov je:

- sprejel pravilnik o dodeljevanju lesa lastnikom gozdov za lastno porabo;
- sprejel za leto 1972 sečni predlog, predlog gozdno gojitvenih del, predlog plana prodaje iz zasebnih gozdov in plan gradnje cest;
- sprejel predlog o ustanovitvi hranilno-kreditne službe pri GG Bled za kreditiranje pospeševanja kmetijstva in kmečkega turizma;
- sprejel gozdno gospodarski načrt za gospodarski enoti zasebnih gozdov Radovljica - levi breg Save in Radovljica - desni breg Save;
- razpravljal o konceptu bodoče politike službe za zasebne gozdove pri GG Bled; razpravo bo nadaljeval na prihodnji seji in sprejel stališča o zaščiti politiki razvoja kmetijstva, gozdarstva in turizma na podeželju.

OPP

Odbor za poslovno politiko in gospodarstvo je 28. januarja 1972 obravnaval komercialno poročilo o prodaji gozdnih sortimentov. Ugotovil je, da so se cene gozdnih sortimentov v preteklem letu delno ustavile zlasti pri vrednejših sortimentih. Sprejel je ukrepe za povečanje izvoza gozdnih sortimentov. V preteklem letu smo prvič po letu 1953 izvozili sicer manjše količine okroglega lesa in drv po zadovoljivih cenah. Kolikor bi zunanji kupci bili pripravljeni plačati dobro kvaliteto bolje ali pa v poprečju vsaj toliko, kot je bilo v razgovorih obljubljeno, se bomo nedvomno zavzeli za to, da pripravimo ustrezno količino in kvaliteto blaga za izvoz.

Odbor je obravnaval tudi obračun del na poključki cesti, ki jih je opravil naš gradbeni obrat. Po predračunu bi bila vrednost vseh opravljenih gradbenih del z vsemi pribitki blizu 3.400.000 dinarjev. Ker pa je bila obračunska situacija sestavljena na podlagi lastne cene, je vrednost del za okrog 750.000 dinarjev nižja od dejanske. Gozdno gospodarstvo Bled je k rekonstrukciji te ceste prispe-

valo lani 500.000 dinarjev. Ker je podjetje močno zainteresirano za razširitev in preureditev ceste na Pokljuko, je odbor sklenil, naj se situacijo, ki vsebuje lastno ceno gradbenih del, predloži v poravnavo investitorju.

Nadalje je odbor sklenil, naj se konje na GO Pokljuka proda. Kupci konj bi bili v delovnem razmerju, za delo z zasebnimi sredstvi pa bi sklenili pogodbo. Sklep bo izvedljiv, ko bodo sprejeti pogoji o prodaji konj, obveznosti kupcev do podjetja in znane cene storitev z zasebnimi delovnimi sredstvi.

OMR

Odbor za medsebojna razmerja se je sestel 19. januarja 1972. Člani odbora so:

- sklenili, naj se objavi prosti delovni mesti gradbeni tehnik in strojni tehnik - vodja mehanične delavnice; v gradbenem obratu je bilo spričo povečanega obsega del lani in predlanskim treba z začasnim premeščanjem delavcev iz drugih enot zagotoviti vodenje gradbišč. Tudi v bodoče predvidevamo večji obseg gradbenih del, zato je bilo sklenjeno, da sprejmemo na delo še

I. kvaliteta - resonance - foto Veber.

enega gradbenega tehnika. Podobna situacija je tudi v transportnem obratu, kjer se je zaradi povečanja voznega parka in gozdne mehanizacije znatno povečal obseg del v mehanični delavnici;

- sprejeli normativ časa za delo kuharic in snažilk. Normativ velja od 1. januarja 1972 naprej;
- sklenili, da sprejmemo v tem letu na praktični pouk tri učence - gozdne delavce in dva vajenca avtomehanične stroke.

Janez Čelik

Gradbena dejavnost

Za gradbeno dejavnost v lanskem poslovnem letu je značilno veliko povečanje del za tuje naročnike in manjša dela na gozdnih cestah. Celotna dejavnost obrata je bila ocenjena vrednostno 7.946.849 dinarjev ali kar za 38 % večja od planirane 5.743.336 dinarjev. To zato, ker smo za tuje naročnike opravili za 2.960.819 dinarjev del ali 37,2 % celotne vrednosti del. Za domače potrebe pa smo opravili različnih del v vrednosti 4.986.030 dinarjev. Finančni in količinski plan smo torej preseгли!

V lanskem letu smo v poprečju zaposlovali 6 % članov naše de-

lovne skupnosti; največ pa 10%. Vsak sodelavec gradbenega ob-

rata je opravil 115.171,70 dinarja finančne realizacije, kar je razmeroma visoka vrednost in dokaz, da smo velik del naših obveznosti opravili z mehanizacijo.

Seveda pa z lastno mehanizacijo nismo mogli opraviti vsega dela, zato smo v veliki meri najemali tudi tujo. Samo tuji

stroji so opravili pri nas 8.211 obratovalnih ur in zanje smo mi porabili 1.143.079 dinarjev, kar pomeni, da nas je stala ena obratovalna ura tujih strojev skoraj 140 dinarjev. Poleg strojev smo najemali tudi kamione, ker jih sami nimamo za prevoz gradbenega materiala.

Zgradili smo 9,5 km novih gozdnih cest, kar pa je premalo v primerjavi z našimi potrebami. Če bi se hoteli kosati z drugimi gozdno gospodarskimi organizacijami in poskušali doseči plan gradnje gozdnih komunikacij, ki jih predvideva perspektivni plan za SR Slovenijo, bi morali vsako leto zgraditi 21,3 km gozdnih cest pri gostoti 15 m/ha. Pri gostoti 20 m/ha pa bi morali zgraditi do leta 1985 vsako leto 36,8 km cest.

Perspektivni plan za SR Slovenijo predvideva do leta 1985 gostoto 20 do 30 m/ha. Gostota naših produktivnih cest (gozdnih in javnih) pa je bila konec leta 1971 le 8,2 m/ha, slovensko povprečje pa je bilo 9,2 m/ha.

V zadnjih dveh letih smo zaradi rekonstrukcije ceste Krnica - Zatrnik zgradili le 18,466 km gozdnih cest in smo torej zaradi tega v precejšnjem zaostanku. Zato bomo morali vsekakor uskladiti potrebe in realizacijo, sicer bomo ostali na repu dogajanj v naši republiki.

Ing. Ivan Veber

Grader FRISCH med delom - foto Čelik.

Vzdrževanje cest je v lanskem letu lepo napredovalo. Vzdrževali smo skupno 102,137 km gozdnih cest in presegli plan za 26,6 %. V primerjavi z letom 1970 pa smo opravili za 36 % večja vzdrževalna dela. Od skupno 236,2 km cest smo vzdrževali s stroji kar 43,3 %. Če pa hočemo v bodoče v tem napredovati, bomo morali še bolj opremiti skupino za vzdrževanje.

Novih traktorskih vlak smo zgradili 9,6 km in popravili ali obnovili več starih vlak.

Zaradi rekonstrukcije ceste Krnica - Zatrnik smo plan količinsko in finančno prekoračili, četudi smo bili z domačimi deli v zaostanku. Za letos predvidevamo zgraditi več cest in

stanovanjskih zgradb za naše delavce. Še vedno pa je neznanica, kako bo z dokončanjem ceste Krnica - Zatrnik. Vsekakor moramo graditi nove gozdne ceste, saj bomo s tem zmanjšali pravilne stroške in izboljšali gospodarjenje z gozdovi. Za tako povečanje del pa potrebujemo več opreme in več sodelavcev, ki bodo zmogli voditi in nadzorovati delo v povečanem obsegu.

Gradbeniki še vedno nimamo stanovanjskega centra, zato se nam tudi to vprašanje iz leta v leto bolj vsiljuje. Naša stanovanjska baraka v Pasici in druge po terenu so nesodobne in jih bo treba nadomestiti s sodobnejšimi stanovanjskimi zgradbami!

Naša obutev pozimi

Pozimi vidim, da je marsikdo izmed terenskih delavcev neprimer- no obut. Z malo znanja bi si lahko vsakdo zaščitil noge pred vla- go in mrazom. Zato navajam nekaj izkušenj, v katerih opisujem obliko primerne obuvala, način impregnacije in dodatke k obuvalu.

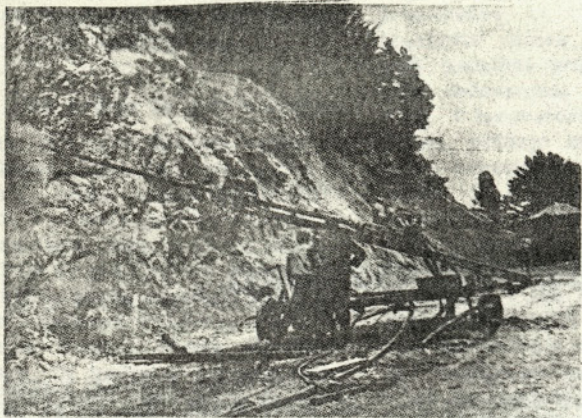
OBLIKA PRIMERNEGA OBUVA- LA

Najustreznejše je še vedno us- njeno zimsko obuvalo. O tem nas prepričajo alpinisti, ki so

na področju zimskega športa razvili celo znanost. To so športniki, ki daljši čas prebije- jo v najtežjih zimskih razmerah, saj "hodijo po meji med življe- njem in smrtjo". S tem sem že

v uvodu hotel končati razpravo o gumenem obuvalu, ki ga po- gosto neustrezno uporabljajo na- ši delavci.

Material za zimsko obuvalo mo- ra biti najkvalitetnejši. Žal u- gotavljamo, da strojijo usnje vsako leto slabše. Smučarji so si pomagali s plastificiranjem, čevlji pa je "kalup" na nogo in onemogoča normalno hojo.

Takole delamo z vrtalnimi napravami! - foto Čelik.

Še vedno je škorenj najboljša zaščita za noge pozimi. Ima pa tudi nekaj slabih strani: naporno obuvanje in sezuvanje, manjšo gibčnost, slabšo zračnost za nogo in visoko ceno. Če upoštevamo vse skupaj in denemo na tehniko ter upoštevamo še sedemurni delavnik v snegu, se bo tehnika prevesila v prid škornjem, če jih primerjamo z delavskimi čevlji.

Čevlji lahko uspešno nadomestijo škornje, če so oblikovani za zimsko uporabo in k njim dodamo ustrezno obleko. Zgornji rob čevlja mora biti vsaj štiri prste nad gležnjem. Bolj kot luknje za vezalke priporočam kljukice, ki pa morajo biti toliko spredaj, da se med hojo čevlji ne krešejo s kljukicami. Jezik mora biti vшит do zgornjega roba čevlja. Priporočljivo je, da je čevelj "dvojen" - tako obliko so imeli smučarski čevlji, preden so izdelovali "klipsnarice". Prednost takega čevlja so prilagojen obliki noge, lažje obuvanje in hitrejša sušenja. Dvojni čevelj je v notranjosti toplejši, na površini pa bolj hladen, zato ne tali snega in ne vpije vode.

Profil zimskih čevljev ne bi smel biti globok, ker se v njem nabira sneg. Oblika tope žage bi bila bolj priporočljiva.

IMPREGNACIJA OBUVALA

Impregnacija čevljev s kremami in silikonskimi mastmi je zado-

voljiva, če jih vsak dan osušimo in dobro namažemo. Navadna mast za usnje je namenjena bolj zaščiti usnje kot impregnaciji. Kvalitetnejša impregnacija, ki traja do enega meseca, pa je po mojih izkušnjah najbolje takole: v terpentini nastrgam toliko parafina ali čebelnega voska, da postane raztopina kašasta. Dodam še malo masti za usnje pa tudi kakšen konec stare smučarske maže. Raztopino namažem na suh čevelj, zlasti po šivu, nakar segrevamo z električnim ventilacijskim grelcem toliko časa, da se usnje enakomerno napije. Čevelj ves čas držimo v roki in raztopljen vosek mažemo s ščetko po usnju. Ko se čevelj ohladi, ga položim s kremo, da vosek ne poka. Vedeti pa morate, da daje tak čevelj slabše pogoje "dihanju noge", zato morate za čistočo nog in nogavic še bolj skrbeti.

Omenjena impregnacija ni priporočljiva za obutev, ki jo uporabljamo v poletnem času. Opozarjam pa na sušenje čevljev: nikakor ne na prevročem! Usnje se hitro preže in postane podobno lepenki. Čevlje osušimo hitreje, če odprtino razpremo z leseno palčko. Še nekaj, kar se je ohranilo kot izkušnja nekdanjih delavcev, ki so v Bohinju v zimi plavili les: obuti so bili v visoke usnjene škornje, ki so jih namazali z gamsovim lojem. Tako obučeno je držalo vodo po celodnevem delu v Savi Bohinjski.

DODATKI K OBUVALU

Dodatki so namenjeni čevljem, da odpravijo pomanjkljivosti v primerjavi s škornji. To so v glavnem gamaše vseh vrst in oblik. Najbolj enostavne so povojke. Lovci jih še danes uporabljajo, zlasti zaradi toplote. Priporočam volnene ročno pletene povojke, široke 10 cm in dolge okrog 2 metra. Volna odlično zadržuje toploto in tudi vlaga jih težko premoči. Elastičnost in mehkost ne ovira krvnega obtoka in potrebne gibljivosti. Povojke iz drugih materialov pa ne priporočam. Gamaše iz povosčene jadvovine ali impregniranega platna ne priporočam za južni sneg, ker se pod gamaše natlači sneg, ki se topi in pronica v čevelj. Najpriročajneje so lahke gamaše (golenice) iz impregnirane sintetične, ki imajo obliko cevi z elastiko zgoraj in spodaj. Segajo od podkolena čez rob čevlja. Z vrvico se pripnejo na podplat. Prednost teh gamaš je dobro prilaganje, so lahke, zato so prikladne za "pumparice" in poceni. Na zalogi so v naših športnih trgovinah. Alpinisti, ki sem jih že omenil, uporabljajo tak način zaščite. Celo poleti so priporočljive gamaše iste oblike, le da so dolge 10 cm in preprečujejo nesnagi dostop v čevelj.

Še nekaj o nogavicah! Čez volno ga ni! Nogavice morajo biti dvojne. Čistoča nog in nogavic je izrednega pomena za znojenje nog in s tem tudi za oddajanje toplote. Za gaženje po snegu so najprimernejše hlače "pumparice". Smučarske špičaste hlače se v mokrem snegu zmočijo, preobleči se je treba do pasu. "Pumparice" ostanejo po navadi suhe tudi v tem primeru.

*Pravopis navaja za pumparice naziv hlače hlamaudrače.

Ing. Andrej Arih

Varstvo lesa pred progastim lestvičarjem

V nemškem strokovnem časopisu "Holz-Zentralblatt, Stuttgart", je znani entomolog F. Schwerdtfeger leta 1964 priobčil zanimive podrobnosti o biologiji lesarja progastega lestvičarja (*Xyloterus lineatus*), o možnostih varstva lesa in o zatiranju tega škodljivca, ki je tudi na našem območju - zlasti na Jelovici in Pokljuki - prisoten v precejšnjem obsegu. Iz članka z naslovom "Wie kann der Gestreifte Nutzholzborkenkäfer bekämpft werden", ki ga je prevedel ing. Peter Lakota, povzemamo najvažnejše ugotovitve.

Avtor se v svojem izvajanju opira na razmere, v severozahodnem delu Nemčije, kjer je lesar 1963 leta povzročil v iglastih gozdovih veliko škodo in so imeli lastniki pri prodaji napadenega lesa precejšnje izgube.

RAZVOJNE POSEBNOSTI LESARJA

Progasti lestvičar razvije na leto samo eno generacijo. Sicer starejša in delno novejša literatura govorita o možnosti dveh generacij, toda Švicarji so že leta 1933 ugotovili le eno, kar se ujema tudi z najnovejšimi raziskavami v severozahodni Nemčiji.

Razvojni cikel lesarja je naslednji:

Odrasli hrošči prezimujejo v zrahljanih gozdnih tleh v neposredni bližini kraja, kjer so se izlegli (30 do 50 m). Glede na toplotne razmere pričenejo rojiti proti koncu marca ali v začetku aprila. Lahko pa se rojenje zavleče tudi do maja ali junija, če hrošči prezimujejo na bolj senčnatih, hladnejših legah, ali če napadajo debela, ki med zavrtavanjem izgubijo primerenost za zaleganje (hlodovina se npr. na hitro osuši); hrošči ta debela zapustijo in iščejo ustreznejšo podlago.

Lesar napade obeljen ali neobeljen les, ki ima primerno stopnjo vlažnosti. Ličinke in hrošči se namreč hranijo s posebno glivico, ki se pojavi na stenah

hodnikov le pri določeni vlažnosti lesa; zračno suh ali pa popolnoma svež les za odlaganje jajčec oziroma za razvoj ličink torej ni primeren.

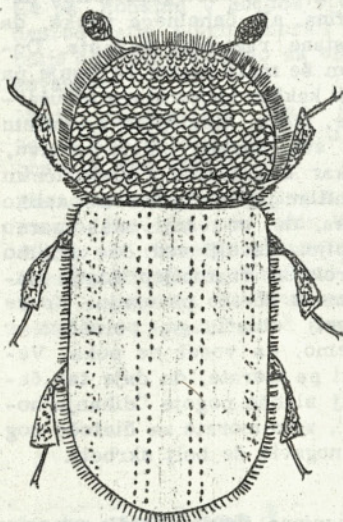
Razvojni cikel progastega lestvičarja traja glede na toplotne razmere 5 do 10 tednov. Mladi hrošči ostanejo v hodnikih še 2 - 3 tedne, potem pa se odpravijo julija ali avgusta prezimovati v neposredno okolico debel, v katerih se je njihov razvoj odvijal.

ŠTIRJE NAČINI BOJA PROTI LESARJU...

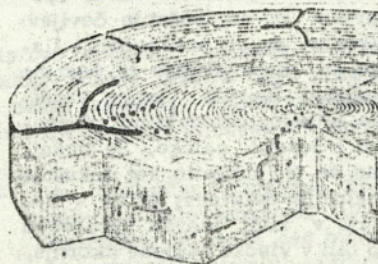
Glede na opisane razvojne zakonitosti lesarja se proti škodam lahko borimo na naslednje štiri načine:

1. Vlažnost lesa

Da bi preprečili razvoj glivice, s katero se lesar hrani, moramo v lesu zadržati maksimalno vlago ali pa vlažnost hitro znižati na stopnjo zračne sušnosti lesa. Visoko vlažnost bomo dosegli, če les založimo v senci gostih sestojev ali v zaprtih vlažnih dolinah. Ta način zaščite je uporaben le, če les v doglednem času lahko spravimo iz ogroženega območja; zgodi se namreč, da lesu, ki predolgo leži v takih predelih, vlažnost počasi zdrkne na primeren stopnjo in lesar ga napade. Zanesljivo varstvo nudi le uskladiščenje lesa v vodi, kar pa v gozdu praktično ne pride v poštev. Učinkovitejšo zaščito dosežemo, če les hitro osušimo, oziroma, če ga takoj obelimo in spravimo iz gozda na zračne lege. Uspeh tega ukrepa je odvisen od vremena, ker

Tak je progasti lesar!

Lesar vrta hodnike v deblovino in zmanjšuje vrednost tehničnega lesa za 30 in še več odstotkov.

padavine zavirajo sušenje, in od krajevnega položaja sečišča, torej sončne-senčne lege.

2. Čas sečnje in spravila lesa

Ker je nalet lesarja vezan na določen letni čas, na marec in april, lahko napad preprečimo tudi s premišljenim posekom in spravilom lesa. Les iz zimske sečnje se suši počasi in ga moramo iz gozda odpeljati pred prvim naletom hroščev, torej do konca marca. Posek od srede maja do junija je napadu sicer izpostavljen, toda les je še svež in ni tako primeren za zaleganje. Od srede junija naprej pa za nalet lesarja ni večje nevarnosti.

3. Uporaba kemičnih preparatov

V času rojenja lahko les zaščitimo s kemičnimi sredstvi. Škropljenje moramo opraviti tik pred naletom ali pa med samim rojenjem, običajno torej od konca marca do srede aprila. Zaščitno sredstvo mora delovati ves čas naleta, torej 11 tednov. V Nemčiji so preizkusili več vrst preparatov in dosegli dobre rezultate. Važno je, da debelo preškopimo v celoti, hkrati pa ne smemo pretiravati, ker gre odvečna tekočina v izgubo, s čemer se sam ukrep pri večjih akcijah občutno podraži. Z motorno škropilnico so v 8 urah obdelali 200 hlodov ali okrog 100 m³ in pri tem porabili ok-

rog 200 litrov mešanice. Poleg preparatov, ki imajo odbijajoč (zaščitni) učinek, so preizkusili tudi kemična sredstva s smrtnim delovanjem (zatiralni učinek). V laboratoriju so ugotovili, da pridejo hrošči pri izrivanju črvotine v stik z insekticidom in poginejo; preparat v notranjost debla ni prodrl in zalega se je v lesu nemoteno razvijala naprej. Prodiranje preparata v les so dosegli le v mešanici z nafto in pa z emulzijo karbolineja do 3 cm globoko. Borba proti lesarju, ko se v les že zavrta, je torej izredno problematična, zato strokovnjaki priporočajo škropljenje pred pričetkom rojenja.

4. Odvoz napadenega lesa

Če napadena debela prepeljemo iz gozda na zračno skladišče, se les hitro osuši in hrošči rove zapustijo z namenom, da si poiščejo primernejšo podlago. Običajno take hlodovine na skladišču ni - pa tudi če je, se hitro osuši - in hrošči v glavnem poginejo. Tudi ličinke v tako osušenem lesu propadejo. Količnik pa se iz ličink hrošči le razvijejo, običajno poginejo že v jeseni, ker na skladišču ne najdejo primernih tal za prezimovanje (le delno ustrezne zimovalne pogoje nudi stara žagovina) ali pa potem spomladi, ker na skladišču ni ugodnih pogojev za njihov razvoj. Opozarjam pri tem pa, da izhaja avtor

pri navedenih trditvah iz življenjskih navad lesarja, ne pa iz opazovanj na skladišču, zato bo treba te ugotovitve v praksi še preveriti.

UKREPI NA NAPADENIH ME-STIH

Pri kalamitnem obsegu napada lesarja velja načelo, da je treba napad najprej lokalizirati ali omejiti na prizadeti kraj, da se škodljivec prostorno ne razširi. To dosežemo s polaganjem lovnih dreves, v poštev pa pride tudi les iz redne sečnje. Važno je, da so debela položena pravčasno in da imajo v času rojenja za zaleganje primerno vlago. Če hočemo zajeti škodljivca v celoti, moramo položiti toliko debel, kolikor jih je bilo v preteklem letu napadenih.

Samo zatiranje lesarja pa poteka po že opisanem postopku, z izvozom napadenih lovnih dreves iz gozda na zračno skladišče. Če uporabimo za lovna drevesa les iz redne sečnje, moramo prekomerno število debel pred časom naleta odpeljati ali takoj izdelati, da bodo tako za škodljivca manj privlačna. Lahko pa jih zaščitimo s primernim insekticidom, kar nam celotno akcijo olajša; še zlasti, če lesa iz gozda ne moremo spraviti v kratkem času.

Jože Podlogar

Padavin vedno manj

V priročniku Gojenje gozdov ing. Riharda Erkerja je med meteorološkimi postajami omenjen tudi Mrzli studenec na Pokljuki. Zato nekaj besed o njej in o ugotovitvah, zbranih v tej postaji!

Postaja je bila osnovana leta 1925. Erker navaja podatke o poprečnih letnih padavinah. V času od leta 1925 do leta 1939 je bilo na Mrzlem studencu poprečno po 262 milimetrov padavin na leto. V Presekih sem že

objavil podatke o padavinah med leti 1954 in 1963, ko je bilo poprečne padavin 2004 mm. Od 1964 do 1971 leta pa je bilo letno poprečno padavin le 1895 milimetrov. Padavine so le enkrat presegle številko 2000. Iz naslednjega diagrama so razvidne padavine v letih od 1964 do 1971:

Leto	mm
1964	1812,1
1965	2550,4

1966	1895,-
1967	1513,3
1968	1823,8
1969	1939,5
1970	1873,5
1971	1593,1

V letu 1971 je bilo izredno malo padavin; snežnih le 438 mm ali 27 %. Snega je padlo 376 cm.

Ugotavljamo, da je vedno manj padavin. Ali ni to morda tudi vzrok za sušenje smrek?

ing. Janez Juvan

Rodbina Ruardov in gozdarstvo na Gorenjskem

Valentin Ruard	1713 - 1789
Leopold Ruard	1766 - 1834
Viktor Ruard	1814 - 1886

POSLOVNI INTERESI VALENTINA RUARDA...

Knjiga "Slava Vojvodine Kranjske" je brez dvoma vzbudila zanimanje za Kranjsko deželo in njena naravna bogastva tudi med tujimi gospodarstveniki. Tako je morda zvedel za naše kraje poslovni Ruard, ki si je želel investirati svoj kapital v varno in donosno naložbo.

Rodbinska veja Ruardov se je v začetku 18. stoletja iz Belgije naselila na Dunaju, kjer je osnovala veliko trgovsko podjetje. Član te rodbine, Valentin Ruard, rojen leta 1713, je prišel že kot priznan industrijalec leta 1762 v Ljubljano. Kot družabnik velike tovarne sukna na Selu pri Ljubljani se je kaj kmalu začel zanimati za gorenjsko železarsko industrijo in propadajoče Buccelenijeve rudnike v Karavankah. Že leta 1766 je odkupil od tržaških trgovcev Brentana in Venina za 60 tisoč goldinarjev vso posest, naprave in rudarske pravice na Savi in v Planini, s čemer so končali svojo slavo fužinarji Bucceleniji, ki so gospodarili na Savskih fužinah okrog 240 let.

Valentin Ruard si je hotel zagotoviti stalen in zadosten energijski vir za svoje obrate. Zato je povečeval zlasti svojo gozdno posest; še posebno, ker je leta 1775 kupil od Žige Zoi-

Leta 1689 je izšla v Nürnbergu v štirih debelih zvezkih s 15 knjigami Valvasorjeva "Slava Vojvodine Kranjske". V nji je pisatelj podal izčrpen opis kranjskih pokrajin in njenih zgodovinskih in naravnih znamenitosti. Knjigo dopolnjujejo številne risbe in bakrorezi. V prvem zvezku podaja Valvazor splošen opis Kranjske, opisuje gore, reke, klimo, rastline, živali, gozdove, rude in rudnike, opisuje naravne znamenitosti, podzemne jame, vode in zlasti znamenito Cerkniško jezero.

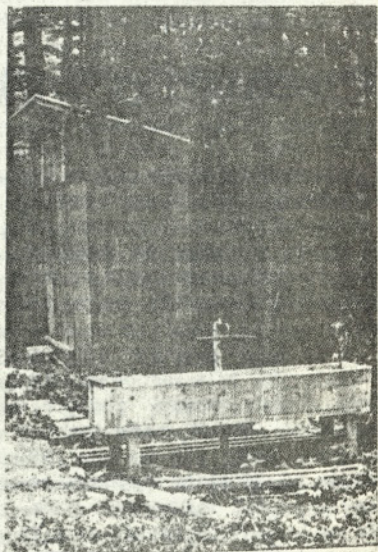
sa železarno v Mojstrani in rudniško ter fužinarsko posest na Plavžu in v Radovni. Obnovil je fužinarske obrate in takoj občutno povečal proizvodnjo. Pokupil je obsežne gozdne komplekse v triglavskem predgorju in v Zgornjesavski dolini. Posluževal se je kreditov, s čemer pa je zaradi spremenjenih gospodarskih razmer zabredel v velike finančne težave. V gospodarjenju z gozdovi so namreč nastale v tistem, to je jožefinskem času, temeljite spremembe, ker so bili ukinjeni rezervati gozdov za fužinarske potrebe. Gozdove so lahko spet izkoriščali njihovi lastniki, kar je privedlo do nemogočega stanja: vsakdo si je lastil pravico sekati, kjer in kolikor je hotel. V nižjih legah so bili gozdovi zaradi paše in prekomernega izkoriščanja izčrpani in opustošeni, deloma so bili tudi požgani in uničeni, del gozdov v višjih legah pa k sreči za izkoriščanje ni bil dostopen. Ruard je moral zato nekaj gozdov odkupiti, tudi kmečkih, deloma pa je sklenil z lastniki gozdov pogodbe o dobavi oglja in drv.

Kako intenzivno je bilo v tem času izkoriščanje gozdov v Zgornjesavski dolini, se vidi iz naslednjih podatkov: oglje za potrebe fužin na Savi so pripravljali vse leto na številnih kopiščih - v Belci na osmih kopiščih, v Medjem dolu na še-

stih, v Hladniku na šestih, v Vitrancu na dveh, v Kotu in v Vratih na osmih, v Martuljku na šestih, v Belem potoku na dveh, na Mokri peči na dveh, na Produ ob Savi na osmih in Mežakli na dveh kopiščih. Povprečna letna poraba oglja v Fužinah na Savi je bila takrat dobrih 800 tisoč mernikov.

OPOZORILA BALTAZARJA HACQUETA

Na tem mestu omenim Balazarja Hacqueta, imenitnega idrijskega rudniškega kirurga in

poznejšega profesorja anatomije in fiziologije v Ljubljani. Bil je prijatelj in sodelavec Žige Zojsa in Antona Linharta. Ta je enajst let potoval po slovenskih deželah. Kot vsestransko razgledan strokovnjak je proučeval rude in minerale, na katere je naletel na svojih potovanjih. O vseh svojih najdbah in ugotovitvah je napisal v nemščini knjigo z latinskim naslovom "Oryctographia carniolica", ki je izšla v Leipzigu. V prevodu bi se naslov glasil Opis kranjskih podzemeljskih jam ali rogov. Hacquet je kritično ocenil tudi dela na fužinah, zapisal in iztrgal pozabi številne pristne slovenske plavžarske izraze in besede, napovedal pa je tudi negotovost surovinske baze gorenjskih fužin, kar mu takrat niso verjeli. Že čez dobrih sto let (1894) pa je Kranjska industrijska družba potrdila pravilnost njegovih napovedi.

Oglje so v Savskih fužinah po Hacquetovem mnenju preveč potratno trošili, kar je vplivalo na prekomerno izkoriščanje odnositno že pustošenje gozdov, posebno v alpskih predelih, kjer je tudi obnavljanje gozdov težko in drago. Kot že omenjeno, gospodarjenje z gozdovi ni bilo urejeno, kar je bilo deloma tudi vzrok za nerentabilnost fužinarstva v gorenjskem kotu. Seveda pa so negativno vplivali tudi raztresenost in premajhna

zmogljivost rudokopov, zastarele metode dela, neuko delavstvo itd. ... Hacquet je predlagal omejitev svobodnega izkoriščanja gozdov.

Z dobro organizacijo dela je Ruard do l. 1784 proizvodnjo povečal za štirikrat. Tega leta je v skrbi za stalnost energetskih virov zahteval, naj se gozdove uredi, ugotovi lastnike in površine, oceni v gozdovih živo lesno zalogo in postavi nadzorne organe za izkoriščanje gozdov.

Valentin Ruard je vložil veliko kapitala v gozdove, ki mu v tedanjih razmerah niso vračali niti obresti; na obzorju pa se je kazal že tudi nov energetski vir, premog.

Močno zadolžen je Valentin Ruard umrl konec l. 1789. Vse njegove industrijske naprave je prevzel nekaj mesecev pred njegovo smrtjo sin Leopold Ruard, ki se je rodil 14. maja 1766 na Dunaju.

LEOPOLD RUARD POSKUŠA UPORABLJATI PREM OG

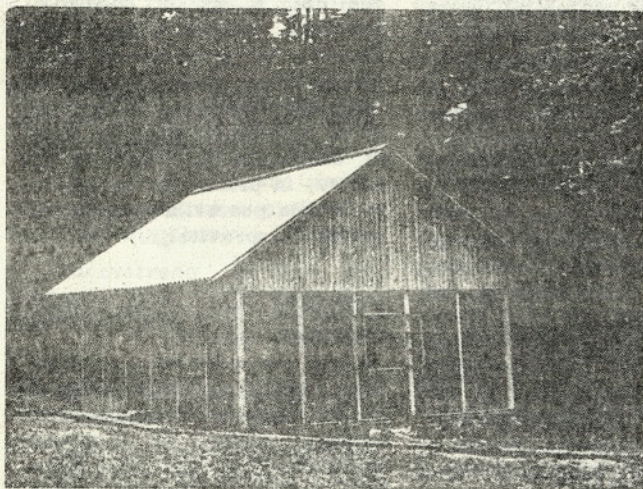
Leopold Ruard je brž uvidel, da prekomerno izkoriščanje gozdov ne more dolgo trajati in da se bo moral glede energetskih virov za svoje obrate preusmeriti na premog. Toda svoje, si-

cer pravilne poizkuse z njim, je zelo drago plačal.

Montanist Anton Hauptmann je že 10. marca 1740 poročal o zasavskem premogu in v naslednjih letih ter desetletjih so že bile sicer izdane začasne manjše pravice za kopanje premoga. Pravo delo pa je začel šele Leopold Ruard konec leta 1795. Toda zaradi vojne s Francozi so l. 1796 nastale velike težave v preskrbi fužinskih obratov z rudami in ogljem, saj so se delavci umikali v gozdove, da bi se ognili obvezni vojaški službi.

Tako je za poizkus o uporabljenosti zagorskega premoga v plavžih in fužinah na Savi dal Leopold Ruard prepeljati z velikim stroškom nekaj čez dvesto centov premoga iz svojih rudnikov v Zasavju na Jesenice. Da bi bolje dokazal uporabnost premoga in da bi zmanjšal zelo velike prevozne stroške, je kupil l. 1796 celo plavž in fužino na Pasjeku pri Litiji. Toda vsa njegova prizadevanja niso imela uspeha, deloma zaradi nemirnih vojnih časov, nekaj zaradi še nedognanega načina uporabe premoga v fužinarstvu in nekaj končno tudi zaradi previsokih prevoznih stroškov premoga, ki jih niso zmogle gorenjske železarne vse dotlej, dokler ni bila zgrajena železnica (1870).

Pod francosko okupacijsko državno upravo se je upravljanje in gospodarjenje z gozdovi temelju spremenilo. Leta 1803 je bilo briksenško blejsko gospostvo podržavljeno. Vendar je imel Leopold Ruard med francoskim oblastništvom privilegiran položaj; bil je frankofil in med francosko okupacijo je bil jeseniški župan. Zato so njegove fužine - za razliko od Zojsvih - takrat s polno paro proizvajale železo. O sodelovanju s Francozi je celih 141 let pričal Ruardov spokorniški leseni križ, ki ga je moral Leopold Ruard nesti skozi Jesenice l. 1813 kot kazen za nečastno sodelovanje s francosko armado.

Stanovanjska baraka na terenu - foto Čelik.

Magdalena, žena Leopolda Ruarda, je bila hči dunajskega pod-

jetnika Boštjana Siegerta. Za doto je dobila belopeške fužine in obsežne gozdove. Njun sin Viktor Ruard je po očetovi smrti febr. 1. 1834 prevzel vsa očetova podjetja skupaj z velikimi dolgovi razen nepremičnin in naprav na belopeškem območju, ki jih je prepustil svoji sestri. Sem so šteli tudi gozdovi okrog belopeške graščine, v Gašperjevi dolini, Žebiče, gozdovi za Vrbom do graščine na Meceršnovem vrhu, gozdovi v Krnici, v Pišenci in v Planici. Ostala belopeška gozdna posest na Koroškem in v Trenti na tem mestu ni navedena. Leta 1836 se je Viktor Ruard oženil z Ano Atzl, hčerko graščinskega oskrbnika v Tržiču. Z njo je imel 11 otrok.

USPEŠEN ZAČETEK VIKTORJA RUARDA...

Viktor Ruard je bil izredno razgledan podjetnik, ki je nameraval združiti ogromno rudniško posest v Zasavju, pod Bohorom tja do Šaleške doline. Njegovi glavni obrati pa so le bili na Gorenjskem na Savi in v Mojstrani ter rudniki v Savskih jamah. To slednjo posest je obdržal, vso ostalo zagorsko-litijsko posest pa je prodal l. 1840 svojemu tastu Jožefu Atzlu.

V naslednjih desetletjih je Ruard zelo povečal proizvodnjo surovega železa ali grodija. Podjetje je zaposlovalo v povprečju 120 rudarjev, 108 fužinskih delavcev, gozdnih delavcev in oglarjev pa leta 1857 340, leta 1858 350, leta 1859 330. Ruard je imel sicer dobro organizirano preskrbo svojih fužin z ogljem. V Belci je imel zgrajene na Savi klavže ali kluže (zapornice), poleg pa so bila skladišča lesa in kopišča, kjer so vse leto pripravljali oglje.

Oglarije je imel, podobno kot njegov oče, v Podkorenu, Medvedjem dolu, Hladniku, Vitranču, Kotu in v Vratih, Martuljku, Mokri peči, Belem potoku, na Savskemrodu in na Mežakli.

... TODA STISKA ZARADI POMANJKANJA OGLJA JE BILA VSE HUJŠA

Naslednji podatki so značilni za splošno stanje gozdov in njih izkoriščanje v tisti dobi. Na Kranjskem je bilo leta 1850, torej tik pred izdajo avstrijskega zakona o gozdovih, 19 tisoč ha državnih, 17840 ha občinskih in skupnih in 362560 ha zasebnih gozdov; po lastništvu je bilo 166320 ha veleposestniških in 233080 ha maloposestniških gozdov. Skupaj je bilo v evidenci 399400 ha gozdov. Narodni dohodek od gozdov, ki je zajemal prodajo drv, oglja, stavbnega lesa in vrednost služnosti, je bil ocenjen na 4,950.000 goldinarjev, kar je 12,39 goldinarja od enega hektarja gozda. Strokovnjaki pa so tudi ocenili, da se iz gozdov vzame vsako leto preveč okrog 1,255.000 m³ lesa, kar vodi k njihovem pustošenju. Tako je razumljivo, da je v desetletju 1861/70 delo v Ruardovih fužinah že zaostajalo zaradi pomanjkanja oglja. Preuredili so njegovo porabo, začeli so uporabljati tudi plinsko kurjavo. Peči so kurili deloma s šoto, ki so jo pridobivali na lastnih šotiščih na Pokljuki na površini 31,65 ha, deloma so uporabljali za kurjavo dražje in drva. Oglje so uporabljali samo za plavže; prihajalo je tudi iz območja blejske graščine, deloma iz Jelovice in iz gozdov, ki so bili pod državnim sekvestrom. V lastni režiji pripravljeno oglje je bilo po 24 krajcarjev za žirgelj, od kmetov kupljeno od 17 do 19 krajcarjev. En kubni čevelj (= 0,03157867 m³) oglja, pripravljenega v lastni režiji, je stalo 4,1 krajcarja, od kmetov kupljeno pa od 2,91 do 3,25 krajcarjev. Za proizvodnjo enega žirgeljna bukovega oglja je bilo potrebno okoli 0,57 m³ bukovih 1,6 m dolgih cepanic, oziroma za en žirgelj smrekovega oglja 0,45 m³ smrekovih 1,6 m dolgih cepanic.

Visoke cene za proizvodnjo in odkup oglja, nejasnosti v zvezi z zakonom o zemljiški odvezi

od 1. febr. 1854, politični sekvester nad večino gozdov, iz katerih je tudi prihajalo oglje, in katerih lastništvo je bilo sporno - vse to je vplivalo, da je bila železarna v veliki stiski; prisiljena je bila, poleg ostalih težav, plačevati občinam in skupnostim gozdno takso za les.

V času največjega gospodarskega vzpona je Viktor Ruard kupil 16. junija 1858 od briksenške škofije za stopetdeset tisoč goldinarjev blejsko veleposestvo, ki je obsegalo blejski grad in jezero, gozdne komplekse na Jelovici, Pokljuki, Mežakli, Poljani in v Notranjem Bohinju, z ribiškimi pravicami na Blejskem jezeru, v Radovni in Boh. Savi ter ostala zemljišča. Prevzel je hipoteko, ki je bila vpisana na blejski veleposesti; za svoj dolg je zastavil škofiji fužine na Savi in v Mojstrani. Obvezal se je plačevati škofiji 5% obresti za dolžni znesek, kolikor mu pa blejsko veleposestvo ni prinašalo. Prevzel je tudi osebje, ki je delalo na posestvu, in pristal na to, da mu je škofija postavila svojega zapupnika in upravitelja.

ZAČETEK KRANJSKE INDUSTRIJSKE DRUŽBE

S 1. julijem 1869 je začela uradno delovati Kranjska industrijska družba, ki je seveda hotela dobiti v svoje roke Ruardove fužine na Savi in v Mojstrani, rudnike v Savskih jamah in na Begunjsčici. Kupna in prodajna pogodba z Ruardom je bila sklenjena 31. decembra 1871.

S to pogodbo je družba dobila 28.758 ha gozdov in ostalih zemljišč.

Viktor Ruard je bil socialen podjetnik. Skrbel je za onemoglo, ustanovil je fužinarsko šolo, bolnišnico za vojake, zgradil stanovanjska poslopja za delavce, ki jim je dajal tudi deputatna zemljišča. Zgradil in uredil je kašto ali žitnico in še drobna zanimivost - prispeval je za Prešernov nagrobnik.

... KONEC RUARDOV

Po izročitvi večine premoženja je postal Viktor Ruard član upravnega sveta Kranjske industrijske družbe, vendar ni uspeval. Posestva, ki si jih je obdržal, niso prinašala dohodkov. Pri Luckmanovih bančnikih se je začel zadolževati in 18. septembra 1882 je prodal vse

premoženje trgovcu Adolfu Muhru iz Dunaja. Kupna in prodajna pogodba je zajemala Blejski grad, jezero in ostalo posest z inventarjem vred; razen družinskih slik, skrinje oblek in španske stene ni smel od premoženja inventarja vzeti ničesar drugega. Do konca svojega življenja, to je do 19. januarja 1886, je vnovčeval malo vredne delnice Kranjske industrijske družbe; zadnjih 65 delnic je njegova žena prodala po njegovi smrti za polovico imenske vrednosti.

Taka je bila rast, vzpon in zaton fužinarske rodbine Ruardov na Gorenjskem; edine rodbine, ki si ni kupila plemiškega naslova. Sto in eno leto je delovala v naših krajih. V spomin na zadnjega fužinarja je poimenovan Ruardov trg na Stari Savi; ob vhodu v nekdanjo fužinarsko cerkev na Jesenicah pa je

še danes zapuščena in pozabljena železna spominska plošča. Čeprav je mogoče besedilo na njej le s težavo prebrati, pa zabrisane črke pripovedujejo: Síc transit gloria... Tako mine slava...

Eden sinov Viktorja Ruarda, Oto, je bil navaden uslužbenec železarne na Jesenicah. Umrl je sam, v mrzlem okolju nekega mrzlega dne.

Rod Ruardov pa se razvija še naprej v sosednji Avstriji.

Viri:

Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev - zgodovina agrarnih panog, 1970

Mohorič: Dvatisoč let železarstva na Gorenjskem, 1970

Gornik: Bled v fevdalni dobi.

Zanimiva predavanja

Komisija za tisk in propagando poslovnega združenja gozdno gospodarskih organizacij Slovenije je za obdobje od 1. februarja do 30. junija 1972 pripravila radiu Ljubljana naslednji program predavanj s področja gozdnega in lesnega gospodarstva:

1. Dohodek od gozda, delo ali renta - ing. Iztok Winkler, Ljubljana
2. Izkušnje pri spravilu lesa z zgibnimi traktorji (Timberjack) - ing. Marko Kmecl, Celje
3. Temeljne značilnosti izhodišča novega zakona o gozdovih - ing. Tugomir Cajnko, Ljubljana
4. Zdravstveno varstvo pri gozdnem delu - ing. Ciril Remic, Ljubljana
5. Glavne smernice pri krojenju posekanega lesa - ing. prof. Zdravko Turk, Ljubljana
6. Obisk v gozdarsko-lovskem muzeju Bistra pri Vrhniki - ing. Bogdan Žagar, Ljubljana
7. Gozd, prostor za oddih in

- razvedrilo - ing. Milan Ciglar, Ljubljana
8. Gospodarjenje v pohorskih gozdovih nekdanj in danes - Maks Sušek, Radlje ob Dravi
9. Ali bo jelka pri nas izumrla - dr. ing. Miran Brinar, Ljubljana
10. Skrb za gozdni red iz vidi-ka varstva gozdov - ing. Franjo Jurhar, Ljubljana
11. Možnosti nabave in uporabe sodobne mehanizacije za delo v kmečkem gozdu - ing. Drago Pogorelec, Ljubljana
12. Odlike nekaterih topolovih sort v plantažni proizvodnji lesa - dr. Janez Božič, Ljubljana
13. Gozdno rastišče in njihovo

kartiranje - ing. Lojze Čampe, Ljubljana

14. Škodljivci in bolezni na iglastem drevju - ing. Janez Titovšek, Ljubljana

15. Stanje mehanizacije v izkoriščanju gozdov - ing. Ciril Remic, Ljubljana

16. Izobraževanje gozdarskih kadrov - ing. Marija Sikirnik, Slovenj Gradec

17. Proizvodna zmogljivost slovenskih gozdov - dr. Rudolf Pipan, Ljubljana

18. Obnova gozdnogospodarskih načrtov - ing. Evgenij Azarov, Ljubljana

19. Premene belokranjskih steljnikov v visoke donosne gozdne nasade - ing. Jože Petrič, Novo mesto

20. Uvajanje mehanizirane obdelave lesa na skladiščih in na-

ša pripravljenost - ing. prof. Zdravko Turk, Ljubljana

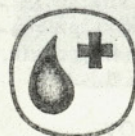
21. Nastanek smrekovih monokultur na Pohorju in nove smeri gospodarjenja - ing. Ivan Zabukovec, Celje

22. Spravilo lesa v idrijskih gozdovih v preteklem in današnjem času - Venceslav Štravs, Idrija

23. Občutljivost gozdnega drevja na pozebo - ing. Erker Richard, Ljubljana

Točen časovni razpored predavanj v okviru kmetijske ure (12.30) bo sproti objavljen v tedenskih RTV programih.

Daj tudi ti kri !

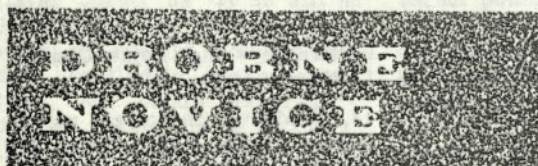
rdeči križ
slovenije
vas vabi
na odvzem krvi

Da zagotovimo zadostne količine krvi, mora organizacija Rdečega križa Slovenije pridobiti za odvzem krvi vsako leto okrog 70.000 občanov. To ni lahka naloga in ne bo uspešna, če nam ne boste pomagali tudi vi, cenjeni bralci. Potrebe po krvi namreč naraščajo zaradi naraščanja števila prometnih nezgod, nezgod v gospodinjstvu, na delovnih mestih in drugod.

Najbrž ni treba posebej prepričevati o pomenu te humane ali človekoljubne akcije. Prav vsakdo dobro ve, kaj je mogoče storiti, če poškodovanec v prometni ali delovni nezgodi, bolnik

ali porodnica potrebuje za svojo rešitev oziroma ozdravitev liter ali več krvi. In kdo ve, če je morda ne boste potrebovali celo sami, vaš otrok ali kdo izmed vaših najdražjih!?

Naša sindikalna organizacija bo organizirala v sodelovanju z občinskimi odborom Rdečega križa akcijo za odvzem krvi. Ta bo v Škofji Loki od 3. do 10. avgusta letos. Zato priporočamo vsakomur, ki bi bil pripravljen dati nekaj svoje krvi, da se na poziv za odvzem prikladi. Vsem članom delovne skupnosti, ki ste kri že dali, pa se tudi ob tej priložnosti zahvaljujemo v imenu tistih, ki ste jim s svojo krvjo pomagali.

Na zveznem tekmovanju gozdnih delavcev, ki je bilo lani na Darnarju, je dosegel najboljši čas pri zlaganju lesa Ante Ereiz iz gozdnega obrata Pokljuka. Za dosego prvega mesta pri zlaganju lesa in za zelo dobro uvrstitev v skupnem tekmovanju je sprejel dve medalji. Delavski svet pa mu je za uspešno zastopanje podjetja izrekel priznanje in dodelil denarno nagrado.

V soboto 5. februarja letos smo sprejeli predstavnike Peruja, ki so prišli v Jugoslavijo na razgovore o gospodarskih zadevah.

Na Gozdnem gospodarstvu Bled jih je zanimalo gozdno gospodarsko načrtovanje in sodelovanje s kmeti - gozdnimi posesti

niki. Ob odhodu so zaželeli našemu delovnemu kolektivu veliko uspehov in se zahvalili za tople sprejem.

Zaradi neugodnih snežnih razmer je bilo v času od 20. januarja do 10. februarja odsotnih z dela 123 delavcev. Kadar pozimi zaradi vremenskih nepriključnosti več kot 7 dni ni mogoče delati v gozdu in na gradbiščih, delavce pa ni mogoče razporediti na drugo delo, ker ga ni, imajo delavci pravico za čas odobrene odsotnosti z dela do dnevnega nadomestila osebnih dohodkov v višini 25 dinarjev.

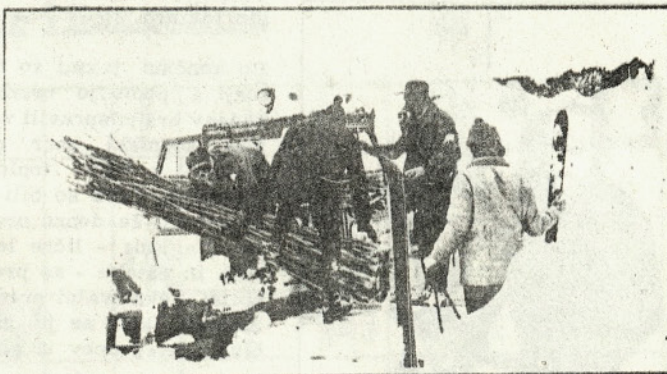
V petek 11. februarja je poslovno združenje gozdno gospodarskih organizacij organiziralo v sodelovanju z zavodom SRS za

Predavanje je bilo dokaj zanimivo. Udeležilo se ga je okrog 200 prijavljenih iz vseh gozdnih gospodarstev. Udeleženci so imeli priložnost globlje spoznati le humani vidik zdravstvene varnosti in pravno ureditev področja varstva pri delu, temveč tudi posledice, ki prizadejajo podjetje in družbo zaradi neurejenega varstva pri delu.

Varstvo pri delu je v delovnih organizacijah še premalo usmerjeno v preventivno dejavnost. Z medicino dela, ki se je v

varstvo pri delu in zavoda SRS za medicino dela enodnevni seminar za obnovitev znanja iz varstva pri delu za vodilni in strokovni kader.

zadnjem obdobju močno razvila, še nimamo pravih kontaktov. Prve raziskave so sicer narejene v zvezi z zbiranjem podatkov in izdelavo predloga za priznavanje beneficirane delovne dobe gozdnim delavcem. Nedvomno bo nadaljne in tesnejše sodelovanje z medicino dela pomagalo gozdno gospodarskim organizacijam uspešno razvijanje varstva pri delu. Morda bomo v naslednji izdaji našega glasila slišali kaj več o tem zanimivem seminarju.

Uspešne sindikalne smučarske tekme

Zatrnik, novi zimski športni center Bleda, je zadnjo soboto v januarja gostil ne samo vesoljsko trojko iz Apolla 15, ampak tudi člane naše delovne organizacije, ki so se na njegovih pobočjih pomerili v smučarskih veščinah med veleslalomskimi vratci. Tekmovanje v veleslalomu za sindikalno prvenstvo GG Bled je na pobudo koordinacijskega odbora naše osnovne sindikalne organizacije pripravil in tehnično izvedel kolektiv Gozdnega obrata Pokljuka.

izkušena in kakor se je izkazalo - tudi najbolj borbena skupina, več kot 35 let stari člani. Vendar je bila želja po nagradah pri nekaterih prevelika in so po "lastni presoji" izpuščali vratca. Žal so bili zaradi tega

Skrbne priprave in dobra obveščenost niso bile zamen. Že v zgodnjih urah so se na Zatrniku pričeli zbirati tekmovalci iz vseh naših obratov, tako da se jih je na koncu zbralo več kot štirideset in seveda tudi precej gledalcev. Pred vsemi pa so bili ta dan na "bojišču" skrbni organizatorji, ki jim je zadnjo noč progo prekril svež sneg. Tako so žrtvovali zgodnje ure in ob soju žarometov teptalnega stroja in z njegovo pomočjo pravočasno pripravili progo. Povrh je ponagajala še žičnica na Hotunjski vrh, ki jo je zagodla predvsem razvajanim smučarjem. Vendar so se vsi udeleženci družno vrgli na "lastno-nožno" teptanje proge, ki ji je bilo zaradi mehkega snega to tudi potrebno. Tako so se tekmovalci dodobra ogreli pri vzponu na vrh proge. Vendar prav sproščeni niso bili vsi od kraja. Nekateri so imeli prav zagonečen izraz na obrazu, verjetno so skrivali v sebi bojni načrt in željo po častnem mestu v konč-

ni lestvici. Drugi pa so se zanašali na svoje izkušnje, na svojo super opremo od modernih vezi in uvoženih hlač do fiber-glas smuči - samo gate so bile menda domače. Večina pa je zaupala solidni domači proizvodnji; s seboj je imela toliko več volje in vedrega duha.

Ob napovedani uri je starter spustil po progi prvo tekmovalko. Za njo so bile žal na vrsti samo še tri in uspešno premagale vse ovire, ki jih je postavil na progi ing. Andrej. Skrbil pa nas, ker je bilo tekmovalk tako malo, čeprav je po naših pisarnah precej športno navdahnjenih kril. Kje pa je prijetnejše kot v sproščeni družbi sodelavcev!? Mimogrede bi si prislužile točko za TRIM značko in odštele eno na tehnici! Torej se v prihodnjem letu vidimo v večjem številu, kajne tovarišice?

Za nežnim spolom je bila na vrhu proge pripravljena najbolj

Levi je poveljnik vesoljske posadke Apollo 15 Scott - tokrat seveda med zemljani! - foto klub GG Bled.

Še eden izmed slavnih gostov, ameriških astronautov, na Zatrniku! - foto klub GG Bled.

diskvalificirani. Med njimi je bil tudi nekdo, ki je jemal vrata "dobesedno". Kljub temu, da je bil tako "gibčen", nam je precej zrahljal njihovo "goščo". Pa mu ni bilo žal in tudi gledalcem ne. Žal tudi on ni prišel v konkurenco, ker je užival "nedovoljeno poživilo".

Naslednja je bila na vrsti skupina članov, starih do 35 let, ki ni imela toliko tekmovalnih namer, kot željo potrditi samega sebe tudi na smučarskem področju. V tem razredu se ponavadi pojavi kak skrit talent. Tako se je zgodilo tudi letos in fant bo imel čast tekmovati za moštvo našega podjetja na tekmah gozdarjev, lesarjev in lovcev z vse Slovenije. Čeprav progga ni bila pretežka, je bil sneg precej mehak in je delal težave posebno tekmovalcem s krajšo prakso na smučeh.

Na koncu so se v dveh veleslalomskih tekih pomerili še tekmovalci v tekmovalnem razredu. Tu smo lahko opazovali naše nekdanje ase na delu in uživali ob njihovi lepi in drzni vožnji. Dosegli so tudi najboljše čase.

Upajmo, da bo tako tudi na drugih tekmah.

Po končani tekmi so organizatorji s pomočjo ostalih udeležencev brž pospravili vse rekvizite, sodniški zbor pa se je umaknil v edino toplo sobo na Zatrniku. Tako so bili rezultati objavljeni že dobro uro po tekmah. Nagrade - lične lesene pokale in šatulje - so prejeli najboljši tekmovalci pred gostilno Zatrnik, kjer se je zbrala večina udeležencev in gledalcev.

Pa naštejmo še zmagovalce v posameznih kategorijah:

Članice: 1. Anica Langus, štípendistka čas 38,0, 2. Zvonka Janša, splošna uprava čas 39,1 3. Irena Šolar, splošna uprava čas 40,9. Nastopile so štiri udeleženke, diskvalificirana ni bila nobena. Proga je bila krajša.

Člani nad 35 let: 1. Anton Strgar, gradbeni obrat čas 44,4, 2. Jože Dežman, transportni obrat čas 45,7, 3. Jože Mulej, GO Pokljuka čas 46,9. Tekmovalcev je bilo 14, štirje pa so bili diskvalificirani.

Člani do 35 let: 1. Marjan Rekar, transportni obrat čas 41,8, 2. Štefan Kunstelj, GO Boh. Bistrica čas 42,6, 3. Ivan Veber, GO Boh. Bistrica in Ludvik Rekelj ml., transportni obrat čas 45,0. Tekmovalcev je bilo 14, diskvalificiran pa je bil eden.

Tekmovalni razred - 1. in 2. veleslalom skupaj: 1. Andrej Klínar - GO Pokljuka 1:11,5, 2. Peter Lakota - splošna uprava 1:15,1, 3. Zvone Šolar - štípendist 1:20,6. Tekmovalcev je bilo 9, diskvalificiran pa ni bil nihče!

Vzdušje ob podelitvi nagrad je motil sneg, ki je neprestano padal. Škoda, da zaradi slabega vremena ni bilo možno nadaljevati prijetnega smučarskega dne. Šele tako bi prišel do izraza pravi namen podobnih smučarskih dni, ki nimajo poudarka na tekmovanju, ampak na rekreaciji v naravi, na krepitvi delovnega človeka in njegovemu

razvedrilu. Prav gotovo ima prijetna smuka v družbi sodelavcev vse zahtevane dobrine.

Pa še to! Čeprav smo z udeležbo lahko zelo zadovoljni, vendar ne moremo mimo nekaterih ugotovitev. Ne moremo razumeti, da z GO Jesenice prihaja le nekaj udeležencev, čeprav je Zgornjesavska dolina zibelka kvalitetnega smučanja. Najbrž bo nekaj narobe z odnosom do podobnih sindikalnih prirediteljev. Isto velja za GO Radovljica, od koder je prišel le en udeleženec, pa še tega je obrat pred slabim letom "uvozil". Vsekakor upamo, da bo prihodnje leto udeležba večja in to v vseh kategorijah.

Zatrnik je kot zimsko-športni center šele shodil in nam letos ni bil naklonjen niti z vremenom niti s prostori za družabno nadaljevanje srečanja. Kljub temu pa je ostal v lepem spominu vsem udeležencem, ki si takšnih srečanj želijo še več.

Prav je imela udeleženka srečanja, ki je obžalovala: "Ah, koliko sem zamudila. Ampak drugo leto grem tudi jaz dirkat! Seveda ne na tako dolgo proggo in tako zares!" Kar pridite prihodnjič tudi taki, ki čarom beglega športa še niste podlegli. Ne bo vam žal!

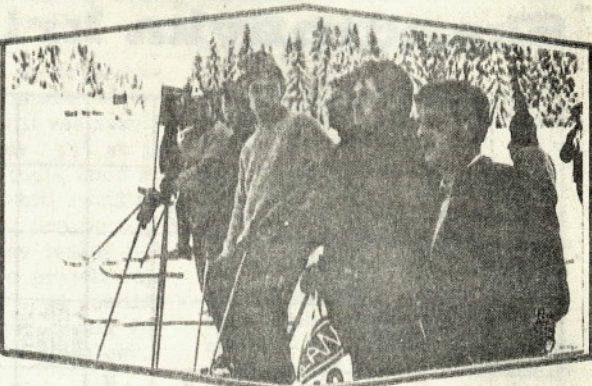
Upajmo, da je bil letošnji veleslalom začetek tradicionalnih smučarskih tekem za naše člane. Za letošnje pa smo dolžni iskreno zahvalo članom kolektiva GO Pokljuka za pobudo in odlično organizacijo.

"PRESEKE" izdaja delavski svet Gozdnega gospodarstva Bled, ureja pa jih uredniški odbor - odgovorni urednik Franc Lakota, tehnični urednik Peter Lakota, ter člani Zdravko Hafnar, Andrej Klínar in Peter Zorec - tiska delavska univerza "Tomo Brejc" v Kranju.

[illegible]

Pred startom...

Takole smo preganjali štartno tremo

... 57, 58, 59... start !

Utrujen po spopadu z vratci...
- foto klub GG Bled.

Trojka iz razreda izkušenih...

Čist zrak še bolj poudari lepote narave